

Рецензирано: 18.10.2023; 17.10.2023

Обраќањата до боговите во *Илијада* и обраќањата до Бога во евангелијата според Матеј, Марко, Лука и Јован (структурна анализа)

Предраг Радосављевиќ

СШ „Никола Тесла“, Бољевац, Република Србија
predrag.radosavljevic@gmail.com

Ленче Бумбароска-Радосављевиќ

Медицинско училиште, Заечар, Република Србија
lence.bumbaroska@gmail.com

АПСТРАКТ

Во текстот од Делата на светите апостоли, апостолот Павле во своето обраќање до Атињаните се повикува на „стихотворците“. Овој податок ни беше иницијален за да направиме споредба помеѓу обраќањата до боговите во епот *Илијада* и четирите евангелија во *Новиот завет*. Претпоставката е дека обраќањата до боговите во *Илијада* ја содржат основната почетна структура што може да се најде и во евангелијата на *Новиот завет*. Се разбира, не го занемаривме фактот дека било нужно структурата содржински да се приспособува на временската дистанца и на околностите во коишто молителот живеел и верувал. Анализата ја започнавме преку издвојување на обраќањата, одредување на нивната структура и преку издвојување на глаголите и споредување на нивната семантика и застапеност. Прашањата на кои овој труд се обиде да даде одговор се: Која е бројната застапеност на молитвените и разговорните обраќања во наведените дела?; Каква им е структурата?; Кои се глаголите со кои обраќањата се најавени или предпочени?; Кои се глаголите во императив со кои молителот ја искажува својата потреба?; Дали постои структурна, термилошка или содржинска разлика што би била непрестостлив вид помеѓу обраќањата во двете дела што се раздвоени со временска дистанца и со припадноста на родот и културата (религијата)? Резултатите ги

претставивме и табеларно со намера да бидат добра основа за понатамошна анализа и споредба со други дела.

Клучни зборови: молитвени обраќања, разговорни обраќања, Илијада, евангелија на Новиот завет

Пролог

Не постои сомневање дека големиот углед на делата на Хомер и Хесиод придонел да се втемелат сфаќањата за хеленските богови и односот на смртниците кон нив. Без посебна потреба да ја преиспитуваат веродостојноста на митовите и генеалогичката на боговите, луѓето од хомерскиот свет им укажувале исто почитување на сите богови. Не се определувале само за еден бог. Верата повеќе била „почитување“, а не „љубење“, што од друга страна никако не значи дека немале нежни чувства кон божествата⁴. Ако се избегне суштинско анализирање на содржината што би тргнало од христијански аспект, нивните обраќања секогаш биле во согласност со моменталното случување, најчесто *pro domo sua*, или за личен, моментален интерес и потреба. Таквите молитви сведочат за основната почетна структура, која до ден-денес се задржала во својот изворен облик. Се разбира, содржински било нужно да се приспособува на околностите во кои молителот живеел и верувал.

Според Делата апостолски на *Новиот завет*, апостолот Павле, *минејќи преку Амфипол и Аполонија*, дошол во Солун каде што имало јудејска синагога и проповедал. Некои од Хелените веднаш поверувале во неговата проповед. Павле се упатил кон Атина каде што во Ареопагот ги изговорил зборовите што за нас беа **клучен момент за споредување на овие две дела**. Во ова свое обраќање до Атињаните, во 28. стих на 17-тата глава од Делата апостолски, апостолот се повикува на она што го рекле „стихотворците“: *ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἔσμεν, ὡς καὶ τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασιν· Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἔσμεν*⁵ – *оти ние преку Него живееме, и се движиме, и стоиме, како што рекле и некои од вашите стихотворци: „Негов сме род“*⁶.

Како што сведочи биографијата на апостолот Павле, тој бил добро образован и можеби добро ги познавал делата на Хомер, а и делото на Херодот, кој напишал дека токму тие (Хомер и Хесиод) им ги дале боговите на Хелените.

---

⁴ Бордман, Грифин, Мари (1999), 327.

⁵ *The New Testament in the original Greek*, the text revised by: Brooke Foss Westcott, D.D. Fenton John Anthony Hort, D.D., Harper & Brothers, Franklin Square, New York, 1885, Πράξεις ἀποστόλων, 17.28 (Оригиналните цитати во целиот труд се според наведениов извор спореден со текстот во дигиталната библиотека Персеус: <http://data.perseus.org/catalog/urn:cts:greekLit:tlg0031>.

⁶ *Свето писмо на Стариот и на Новиот завет*, (1991), Дела на светите апостоли од светиот апостол Лука 17.28.

Апостолот Павле имал длабоко почитување за Атињаните и сметал дека се по-божни луѓе. Разговарал со епикурејски и стоички филозофи за кои се вели дека во ништо друго не сакаа да го поминуваат времето освен во тоа – да зборуваат или да слушаат за нешто ново⁷.

Понатаму, кај Аристотел, во неговото дело „За поетиката“, епот и трагедијата се изедначени во подражавањата на сериозни луѓе во говор и стих. *Хомер бил главно поет на достоини (сериозни) дела – зашто единствено тој составил не само епови ами и драмски подражавања*⁸.

На овие паралели што ги подвлековме ги надоврзавме ставовите на историчарот на уметност Жарко Видовиќ, кој смета дека старогрчките трагедии се „стариот грчки завет“⁹. Во нив го наоѓа истиот стремеж и возвишеност на човечкиот дух, како и истата трилогиска структура (**пад, страдање и победа**) што ја чини основата на христијанската литургија¹⁰. Го зедовме предвид и ставот на Михаил Псел (1018 – 1096), философ, историчар, ретор, кој ја барал хармонијата помеѓу обликот и содржината¹¹ и кој кај Хомер ја пронаоѓал дури и догмата за Света Троица, а Севс со божествата пред Троија, за Псел е христијанскиот бог, окружен со ангелите, херувимите и светиите¹².

Издвоивме 25 обраќања во епот *Илијада* и 15 обраќања во евангелијата според Матеј, Марко, Лука и Јован, со напомена дека не ги зедовме предвид многубројните обраќања на народот што го сретнувал Исус и му се обраќал, на пример, со зборовите *Κύριε, σῶσόν με – Господи, спаси ме!*¹³

Некои од истражувањата¹⁴ на молитвите кај Хомер тргнуваат од основниот принцип **do ut des**. Принципот морфолошки модифициран (da et dabo; da quia dedi; da ut recipias) може на секоја молитва да ѝ даде карактеристична формула што произлегува од споменатиот принцип¹⁵. Нашето истражување, на самиот почеток, го насочивме кон издвојување на обраќањата и формирање на табеларен и графички приказ составен од две групи: молитвени (М.о.) и разговорни обраќања (Р.о)¹⁶.

---

⁷ Дела на светите апостоли од светиот апостол Лука 17.21.

⁸ Аристотел, *За поетиката*, гл. 4.34.

⁹ Видовиќ (1996), 38.

¹⁰ Истото, 44, 58–59.

¹¹ Татакис (1998), 207.

¹² Истото, 250.

¹³ Свето евангелие според Матеј 14.30.

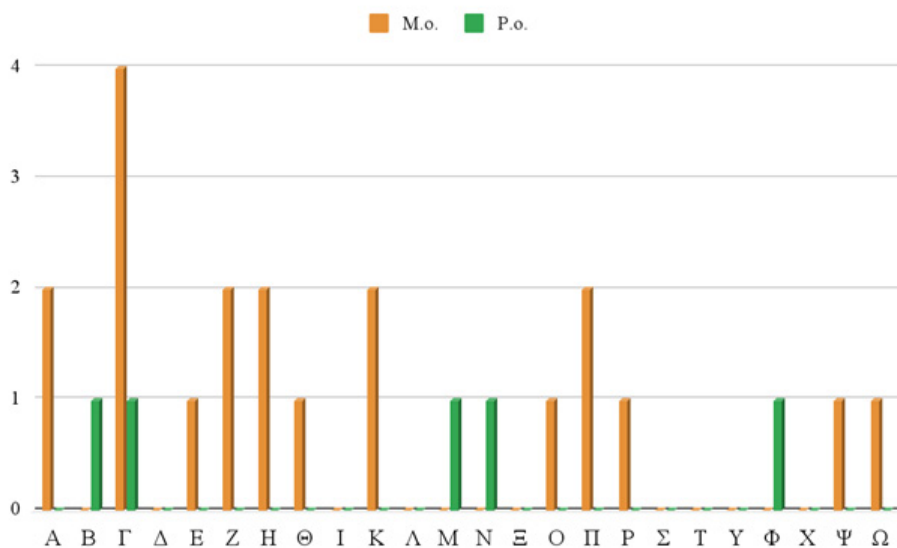
¹⁴ На пример: Lang, M. L., 'Reason and purpose in Homeric prayers'; Beckmann, P. J. Th., *Das Gebet bei Homer*; Strittmatter, E. J., 'Prayer in the Iliad and the Odyssey'; Willcock, M. M., 'Mythological Paradigma in the Iliad'; Graf, F., 'Prayers in magic and religious ritual'; Von Fritz, K., 'Greek prayers'; Mikalson, J. D., 'Unanswered prayers in Greek Tragedy'; Morrison, J. V., 'The function and context of Homeric prayers: A narrative perspective'.

¹⁵ Повеќе за овие принципи во текстот на Lang (1975), 309.

¹⁶ Во споменатиот труд на Мабел Ланг молитвите се поделени на conversational и prayerful.

Рапс.	Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω
М.о.	2	0	4	0	1	2	2	1	0	2	0	0	0	0	1	2	1	0	0	0	0	0	1	1
Р.о.	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0

Табела бр. 1: Бројна застапеност на обраќањата во *Илијада*

Графикон бр. 1: Приказ на бројната застапеност на обраќањата во епот *Илијада*

Заради подобра прегледност, во табела ги издвоивме стиховите каде што се наоѓаат обраќањата.

Рапсодија	М.о. (стихови)	Р.о. (стихови)
Α	37–42, 451–456	/
Β	/	412–418
Γ	276–291, 298–301, 320–323, 351–354	365–368
Δ	/	/
Ε	115–120	/
Ζ	305–311, 476–478	/
Η	179–180, 202–205	/
Θ	236–244	/
Ι	/	/
Κ	278–282, 284–294	/
Λ	/	/
Μ	/	164–172
Ν	/	631–639

Обраќањата до боговите во Илијада и обраќањата до Бога во евангелијата според Матеј, Марко, Лука и Јован (структурна анализа)

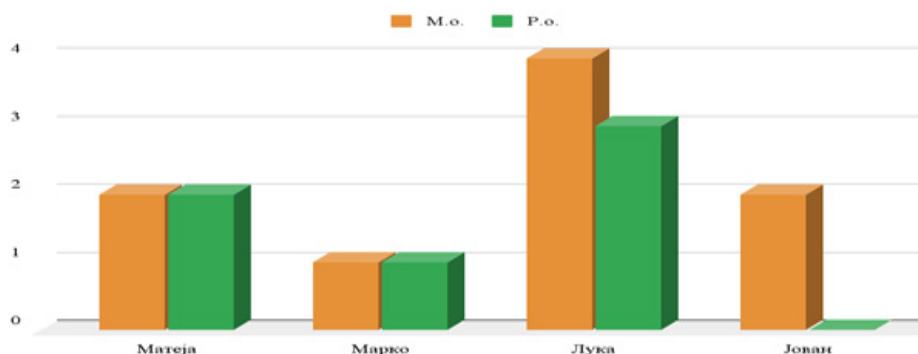
Ε	/	/
Ο	372–376	/
Π	233–248, 514–526	/
Ρ	654–647	/
Σ	/	/
Τ	/	/
Υ	/	/
Φ	/	273–283
Χ	/	/
Ψ	770	/
Ω	308–313	/

Табела бр. 2: Стихови во Илијада

Направивме табеларен приказ и за обраќањата во четирите евангелија на Новиот завет:

Евангелие според	Број и место на М.о.	Број и место на Р.о.
Матеј	2 6.9–13; 26.39	2 11.25; 27.46
Марко	1 14.36	1 15.34
Лука	4 11.2; 18.13; 22.42; 23.34	3 10.21; 18.11; 23.46
Јован	2 12.27; 17	/

Табела бр. 3: Обраќањата во евангелијата

Графикон бр. 2: Приказ на бројната застапеност на обраќањата во четирите евангелија

I. Анализа и структура на молитвените обраќања во *Илијада*

Молитвените обраќања содржат молба/барање до божеството. По својата должина се кратки – едноставни или долги – сложени. Кратките молитвени обраќања го содржат повикот до божеството со одреден епитет и молба/барање. Таквите имаат само два елемента во нивната структура. Овие молитви ги наведовме во оригинал и превод и ги одредивме глаголите со кои е предочена молитвата, како и глаголите во императив со кои е поставено барањето.

Долгите – сложените молитвени обраќања го содржат повикот, потсетувањето на богот за она што молителот го сторил за него и молба/барање. Наместо потсетување, долгите молитвени обраќања можат да содржат ветување за кое барателот се обврзува да го исполни ако му биде молитвата услишена. Има две молитвени обраќања што, покрај повикот и барањето, содржат клетва или објаснување на последицата што ќе биде резултат на неуслишената молитва.

Во долгите молитвени обраќања одредивме три структури, кои ги издвоивме табеларно, заедно со оригиналниот текст и преводот. Исто така, ги издвоивме глаголите со кои е предочена молитвата, како и глаголите во императив со кои е поставено барањето.

I структура:

1. Повик/обраќање
2. Потсетување на богот за она што барателот го сторил за него или на нешто што се случило во минатото
3. Молба/барање

II структура:

1. Повик/обраќање
2. Молба/барање
3. Ветување дека ќе му принесе достојна жртва

III структура:

1. Повик/обраќање
2. Барање
3. Последица ако молбата не биде услишена/клетва

I ПЕСНА (Рапсодија Алфа)

Во првата песна на епот *Илијада* има две молитвени обраќања. Двете се со слична содржина, па затоа се и со иста структура. Упатени се кон богот Аполон. Молител е свештеникот Хрис чија ќерка Хрисеида е заробена од Агамемнон. Моменталната потреба е божеството да дејствува веднаш и да го врати достоинството на свештеникот што е понижен. Хрис со солзи му се моли на Аполон да ги казни Данајците. Во молитвата го потсетува на она што, како добар верник, го направил за него. Во стиховите што ѝ претходат на молитвата е употребено 3 л. имперфект – ἤρᾱθ' – од глаголот ἀράομαι со значење *се молам*: βῆ δ' ἀκέων

παρὰ θῆνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης. πολλὰ δ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιῶν ἠραῖθ' ὁ γεραῖός – Пошол молчејќи крај брегот на морето бурно и бучно; потоа старецот скраја си отишол да му се моли (1.34–35)⁴. Во молитвата Хрис го употребува 2 л. еднина – κλυθί – во императив од глаголот κλύω со значење *слушам* и изразот κρήνην ἐέλδωρ каде што – κρήνην – е 2 л. еднина, императив на аористот од глаголот κραίνω. Именката ἐέλδωρ е среден род, акузатив, со значење *желба*.

Hom. II. 1.37–42	
κλυθί μοι, Ἀργυρότοξ', ὅς Χρῦσῆν ἀμφιβέβηκας Κίλλάν τε ζαθέην, Τενέδοιό τε Ἴφι ἀνάσσεις, Σμινθεῦ· εἴ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρεψα, ἢ' εἰ δὴ ποτέ τοι κατὰ πίονα μηρί' ἔκηα ταύρων ἢδ' αἰγῶν, τότε μοι κρήνην ἐέλδωρ· τείσειαν Δαναοὶ ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέλεσσιν.	Ој, сребренолаки боже, послушај ме ти што ја штитиш Хриса и пресвета Кила и царуваш в островот Тенед. Зминтијче, ак' сум ти кренал јас некогаш пресвета храма или пак бутови масни сум т' испекол еднаш јас тебе, јунечки или од кози, исполни ја желбава моја: Да ми Данајците платат за солсиве с' твоите стрели!
1. Повик до богот Аполон.	
2. Потсетување за храмот што Хрис го изградил и потсетување за жртвените животни што за него ги подготвил.	
3. Барање Данајците да платат за својата суровост.	

Кога Хрис ја добива назад својата ќерка, тој повторно се моли и бара од Аполон да ја прекине казната што претходно ја измолил од него. Во претходниот стих молитвата е предочена со 3 л. – ηὔχετο – од глаголот εὔχομαι со значење *се молам*, индикатив, медиопасивен имперфект: τοῖσιν δὲ Χρῦσης μεγάλ' ηὔχετο χειρᾶς ἀνασχῶν – Хрис пак се помолил гласно со рацете кренати горе (1.450). Во молитвата Хрис повторно го употребува императивот κλυθί и изразот ἐπικρήνην ἐέλδωρ.

Hom. II. 1.451–456	
κλυθί μοι, Ἀργυρότοξ', ὅς Χρῦσῆν ἀμφιβέβηκας Κίλλάν τε ζαθέην, Τενέδοιό τε Ἴφι ἀνάσσεις. ἡμὲν δὴ ποτ' ἐμέο πάρος ἔκλυες εὐξαμένοιο· τίμησας μὲν ἐμέ, μέγα δ' ἴψαο λαὸν Ἀχαιῶν· ἢδ' ἔτι καὶ νῦν μοι τόδ' ἐπικρήνην ἐέλδωρ· ἦδη νῦν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἄμυνον.	О сребренолаки боже, послушај ме, ти што ја штитиш Хриса и пресвета Кила, а царуваш ти и над Тенед; ак' си ги порано еднаш ти послушал моите молби, та си ме почестил мене а народот ахајски казнил, ајде ушт' еднаш ти сега исполни ја мојава желба: спречи ја веќе ти од Данајците тешката пропаст.
1. Повик/обраќање до богот Аполон.	
2. Потсетување дека неодамна му ја услишил молитвата.	
3. Барање да ја спречи болеста што ја истурил на Данајците.	

⁴ Во целиот труд е користен препевот на М. Д. Петрушевски, *Илијада*, Македонска книга, Скопје, 1982.

III ПЕСНА (Рапсодија Гама)

Во третата песна има 4 молитвени обраќања. Во првото молитвено обраќање Агамемнон детално ја опишува ситуацијата и евентуалните последици. На крајот, ја потврдува својата намера и истрајност да ја добие војната. Моменталната потреба на молителот е да има сигурност и надзор од страна на Севс и другите богови. Во стиховите што претходат повторно е употребено 3 л. – **ηῦχето** – во индикатив, медиопасивен имперфект од глаголот **εὔχομαι**: τοῖσιν δ' Ἀτρεΐδης μεγάλ' ηῦχето χεῖρας ἀνασχών – *Синот Атрејев гласно со кренати раце се молел* (3.275). Барањето е изговорено преку императивот во презент – **ἔστε** – во 2 л. множина од глаголот **εἰμί**.

Hom. II. 3.276–291	
<p>Ζεῦ πάτερ Ἴδηθεν μεδέων κύδιστε μέγιστε, Ἥελίος θ', ὃς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις, καὶ ποταμοὶ καὶ γαῖα, καὶ οἱ ὑπένερθε καμόντας ἀνθρώπους τίνυσθον ὅτις κ' ἐπίορκον ὁμόσση, ὑμεῖς μάρτυροὶ ἔστε, φυλάσσετε δ' ὄρκια πιστά: εἰ μὲν κεν Μενέλαον Ἀλέξανδρος καταπέφνη αὐτὸς ἔπειθ' Ἑλένην ἐχέτω καὶ κτήματα πάντα, ἡμεῖς δ' ἐν νήεσσι νεόμεθα ποντοπόροισιν: εἰ δέ κ' Ἀλέξανδρον κτείνη ξανθὸς Μενέλαος, Τρῶας ἔπειθ' Ἑλένην καὶ κτήματα πάντ' ἀποδοῦναι, τιμὴν δ' Ἀργείοις ἀποτινέμεν ἢν τιν' ἔοικεν, ἢ τε καὶ ἔσσομένοισι μετ' ἀνθρώποισι πέληται. εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Πριάμος Πριάμοιο τε παῖδες τίνειν οὐκ ἐθέλωσιν Ἀλεξάνδροιο πεσόντος, αὐτὰρ ἐγὼ καὶ ἔπειτα μαχήσομαι εἵνεκα ποινῆς αὐθι μένων, ἧός κε τέλος πολέμοιο κιχέω.</p>	<p>Севсе наш оче, ти славен и семошен, цару од Ида, Хелију, ти што надгледуваш сè и сè што слушаш, и вие реки и земјо, и вие што мртвите луѓе ги накажувате в ад, ако некој се заколне криво, сведоци бидете сега и чувајте заклетва верна! Ак' Александар сега Менелаја г' убије в двобој, тој нека Елена сетне и целата пљачка ја земе, ние пак вчас в морепловните кораби д' одиме дома; ако Менелај рус го убие сега Александра, Тројците Елена веднаш и имотот цел да го вратат, уште и глоба да платат н' Аргејците, како што треба, за да им биде за спомен на идните родови људски. Ако пак не сака Пријам и децата негови мене цената да ми ја платат по поразот на Александра, тога ќе останам тука и повторно јас ќе се борам поради глобата сè дур' не ја свршам војната сосем.</p>

Во второто молитвено обраќање заедно се молат ахајскиот и тројанскиот народ. Во стиховите што им претходат е употребено 3 л. множина – **ηῦχοντο** – од глаголот **εὔχομαι**, во индикатив, медиопасивен имперфект: οἶνον δ' ἐκ κρητῆρος ἀφυσσόμενοι δεπάεσσιν, ἔκχεον ἢδ' **ηῦχοντο** θεοῖς αἰεὶγενέτησιν – *вино од крондирот тие во чашите сè налевајќи, турале и им се молеле сè на боговите вечни* (3.295–296).

Hom. II. 3.298–301	
<p>ἹΖεῦ κύδιστε μέγιστε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι ὀππότεροι πρότεροι ὑπὲρ ὄρκια πημήνεια ᾧδέ σφ' ἐγκέφαλος χαμάδις ῥέει ὡς ὄδε οἶνος αὐτῶν καὶ τεκέων, ἄλοχοι δ' ἄλλοισι δαμεῖεν.</p>	<p>Преславен семошни Севсе и другите бесмртни бози! Кои ќе с' обидат први да покажат пресвета клетва, нека им мозокот вака ко виново истече в земји, ним и на чедата нивни, а жени им друг да ги љуби!</p>

Повторно кон Севс е упатена молитва што е предочена со 3 л. множина – **ἤρῃσαντο** – аорист од глаголот **ἀράομαι** со значење *се молам*: λαοὶ δ' ἤρῃσαντο, θεοῖσι δὲ χεῖρας ἀνέσχον, ὧδε δὲ τις εἶπεσκεν Ἀχαιῶν τε Τρώων τε – *Народот онде се молел на бозите раце кревајќи; вака пак Ахајец некој и Тројанец тога ќе речел* (3.318–320). Императивен облик е – **δὸς** – аорист од глаголот **δίδωμι** со значење *давам*.

Hom. Il. 3.320–323

Ζεῦ πάτερ Ἴδηθεν μεδέων κύδιστε μέγιστε
ὀππότερος τάδε ἔργα μετ' ἀμφοτέροισιν ἔθηκε,
τὸν δὸς ἀποφθίμενον δῦναι δόμον Ἄϊδος εἴσω,
ἡμῖν δ' αὖ φιλότητα καὶ ὄρκια πιστὰ γενέσθαι.

Севсе наш оче, ти славен и семошен, цару од Ида,
дај прво оној да умре и отиде в домот на Аид,
којшто на обете страни ни г' извршил овие дела,
нам да ни остане пак оклетија верна и љубов.

Четвртото молитвено обраќање е од Менелај. Структурата е едноставна, од два елементи. За молитвата е употребен партиципот – **ἐπευξάμενος** – од глаголот **ἐπεύχομαι** со значење *се молам*: Ἀτρείδης Μενέλαος, ἐπευξάμενος Διὶ πατρὶ – *Менелај Атрејев на отецот Севс се молејќи* (3.350). Во императив е употребен обликот – **δὸς** – од глаголот **δίδωμι**.

Hom. Il. 3.351–354

Ζεῦ ἄνα δὸς τίσασθαι ὃ με πρότερος κάκ' ἔοργε
δῖον Ἀλέξανδρον, καὶ ἐμῆς ὑπὸ χερσὶ δάμασσον,
ὄφρα τις ἐρρίγησι καὶ ὀψιγόνων ἀνθρώπων
ξεινοδόκον κακὰ ῥέξαι, ὃ κεν φιλότητα παράσχη.

Господе Севсе, ај **дај** ми злосторников прв да го казнам,
дивниот маж Александар, и убијам с' моиве раце,
за да се плаши и после од идните смртници секој,
на гостопримецот свој да му возврати љубов со злочин.

V ПЕСНА (Рапсодија Епсилон)

Во петтата песна Диомед ѝ се моли на Атена и бара сила да го возврати ударот што му е нанесен. Ја потсетува божицата дека веќе еднаш му помогнала. Атена ја услишува неговата молитва и бестрашна храброст во градите му става, каква што имал татко му Тидеј. Во стихот што ѝ претходи на молитвата е употребено 3 л. имперфект – **ἤρᾱτο** – од глаголот **ἀράομαι** со значење *се молам*: δὴ τότ' ἔπειτ' ἤρᾱτο βοῆν ἀγαθὸς Διομήδης – *Тога се помоли пак Диомед, гласовитиот борец* (5.114). Повторно се употребени **κλυθί** и **δὸς** – императивни облици во 2 л. од глаголите **κλύω** и **δίδωμι**.

Hom. Il. 5.116–120

κλυθί μεν αἰγιόχοιο Διὸς τέκος Ἀτρυτώνη,
εἴ ποτέ μοι καὶ πατρὶ φίλα φρονέουσα παρέσθης
δηῖον ἐν πολέμῳ, νῦν αὖτ' ἐμὲ φίλαι Ἀθήνη:
δὸς δέ τέ μ' ἀνδρα ελεῖν καὶ ἐς ὄρηϊν ἔγχεος ἐλθεῖν
ὅς μ' ἔβαλε φθάμενος καὶ ἐπεύχεται, οὐδέ μὲ φησι
δηρὸν ἔτ' ὄψεσθαι λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Почуј ме, ти Атритона, на Ајгидоносецот чедо!
в оваа душманска војна, смили ми се сега, Атено!
Ако си м' еднаш помогнала ти и татка ми радо,
дај ми со копјето јас да го погодам, убијам мажот,
тој што ме погодил прв и се гордеел оној мислејќи
нема да долго ја гледам сончевата светлина сјајна.

1. **Повик/обраќање** до Атена со име Атритона.
2. **Потсетување** на минатото кога му помогнала.
3. **Барање** да биде појак од непријателот.

VI ПЕСНА (Рапсодија Seta)

Во шестата песна има две молитвени обраќања. Во првото, Хектор ја испрати својата мајка да ги собере другите жени и заедно да се упатат кон храмот на Атена со темјан и кадеж, да ѝ жртвуваат на Атена млади, невпрегнати 12 јуници. Свештеничката во храмот на Атена, Теаноја⁵, ја предводи молитвата. Во стиховите што му претходат на нејзиното обраќање е употребен обликот – *εὐχομένη* –, партицип од глаголот *εὐχομαι* и – *ἤρατο* – 3 л. имперфект од *ἀράομαι*: αἶ δ' ὀλολυγῆι πᾶσαι Ἀθήνηι χειρᾶς ἀνέσχον, ἢ δ' ἄρα πέπλον ἑλοῦσα Θεανῶ καλλιπάροχος, θῆκεν Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἠΰκόμοιο, *εὐχομένη δ' ἤρατο* Διὸς κούρηι μέγαλοιο – *Тие со тажења сите подигнале раце н' Атена; сајата пак Теано красноликата в раце ја зела, та ја на колења клала на убавокосата Атена, милата ќерка од Севс великиот, мошне молејќи* (6.301–304). Во самата молитва, барањето е со императивот *δος*.

Hom. II. 6.305–310

Πότνι' Ἀθηναίη ἐρυσίπτολι διὰ θεάων
ἄξον δὴ ἔγχος Διομήδεος, ἠδὲ καὶ αὐτὸν
πορνέα *δος* πεσέειν Σκαιῶν προπάροιθε πυλάων,
ὄφρα τοι αὐτίκα νῦν δυοκαίδεκα βούς ἐνὶ νηῶ
ἦνις ἠκέστας ἱερεύσομεν, αἶ κ' ἔλεήσης
ἄστυ τε καὶ Τρώων ἀλόχους καὶ νῆπια τέκνα.

Силна заштитнице градска, о богињо дивна Атено!
Скрши го копјето на Диомед па и самиот него,
стори кај Скајските порти да тој се стрмоглави ничкум,
та ќе ти дадеме жртва дванаесет јунички веднаш
млади невпрегнати в јарем, за сомилост да имаш кон градот
и кон тројанските жени и нашите лудечки деца.

1. **Повик/обраќање** на свештеничката Теаноја до божицата Атена.

2. **Барање** да му го скрши копјето на Диомед.

3. **Ветување** жртва.

Второто молитвено обраќање е од Хектор. Откако го симнал шлемот од својата глава за да не го исплаши малиот Астијанакт, го подигнал детето во своите раце, си поиграл со него, па потем му се помолил на Севс и на другите богови. Молитвата ги содржи двата основни елементи од структурата. Нема потсетување, нема ветување. За неговото молење, во стихот што ѝ претходи на молитвата е употребен партиципот *ἐπευξάμενος* од глаголот *ἐπεύχομαι*: αὐτὰρ ὃ γ' ὄν φίλον υἷὸν ἐπεὶ κύσε πῆλέ τε χερσίν, εἶπεν *ἐπευξάμενος* Δίι τ' ἄλλοισίν τε θεοῖσιν – *Откога синокт свој мил си го целива и поигра в раце, тој му се помоли потем на Севс и на другите бози* (6.474–475). Употребен е императивот *δότε* во 2 л. множина од глаголот *δίδωμι*.

Hom. II. 6.476–478

Ζεῦ ἄλλοι τε θεοὶ *δότε* δὴ καὶ τόνδε γενέσθαι
παῖδ' ἐμὸν ὡς καὶ ἐγὼ περ ἀριπρεπέα Τρώεσσιν,
ὣδε βίην τ' ἀγαθόν, καὶ Ἰλίου ἴφι ἀνάσσειν.

Севсе и богови други, **позволете** син ми да стане
сосема достоин еднаш кај Тројците, ист како мене,
вака во снагата јак и да владее добро во Илиј.

⁵ Повеќе за молитвата на Теаноја во Morrison (1991), 145–157

VII ПЕСНА (Рапсодија Ета)

Во седмата песна има две молитвени обраќања. Во првото обраќање, народот му се моли на Севс. Молитвата е предочена со глаголот – **ἠρήσαντο** – аорист од глаголот **ἄραομαι**: λαοὶ δ' ἠρήσαντο, θεοῖσι δὲ χειρᾶς ἀνέσχον: ὧδε δὲ τις εἶπεσκεν ἰδὼν εἰς οὐρανὸν εὐρύν – Народот пак им се молел на бозите раце кревајќи; вака зар некој ќе речел во ширното небо гледајќи (7.177–178). Императивот во оригиналниот текст не е наведен, но се подразбира од контекстот. Во македонскиот превод на овие стихови стои императивот „дај“.

Hom. II. 7.179–180	
‘Ζεῦ πάτερ ἢ Αἴαντα λαχεῖν, ἢ Τυδέος υἰόν, ἢ αὐτὸν βασιλῆα πολυχρύσοιο Μυκῆνης.	Ајант иль синот Тидејев, да г' извлече, дај , оче Севсе, или пак самиот цар на сезлатната славна Микена.

Второто молитвено обраќање е повторно од народот до Севс, со едноставна структура, без ветување и потсетување. Употребен е обликот во 3 л. множина – **ἠῦχοντο** – од глаголот **εὔχομαι**, индикатив, медиопасивен имперфект: ὡς ἔφαθ'· οἱ δ' ἠῦχοντο Διὶ Κρονίῳνι ἄνακτι – Вака им рекол, а тие на Севс му се молеле Кронос (7.200). Во молитвеното обраќање е императивниот облик **δὸς** од глаголот **δίδωμι**.

Hom. II. 7.202–205	
‘Ζεῦ πάτερ Ἰδηθεν μεδέων κύδιστε μέγιστε δὸς νίκην Αἴαντι καὶ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι: εἰ δὲ καὶ Ἑκτορά περ φιλέεις καὶ κήδεαι αὐτοῦ, ἴσῃν ἀμφοτέροισι βίην καὶ κύδος ὄπασσον.	Оче наш преславен Севсе, ти семошен, цару од Ида, Победа дај му на Ајант и пресветла слава да стекне! Ако го љубиш и Хектора пак и ако го жалиш, дај им на двајцата тога ти еднаква сила и слава.

VIII ПЕСНА (Рапсодија Тхета)

Во осмата песна има едно молитвено обраќање, кое ги содржи трите елементи на сложените молитвени обраќања. Во стиховите што претходат не е најавена молитва со карактеристичните глаголи, меѓутоа, по нивната содржина и според стиховите што следат, јасно е дека станува збор за молитва што е веднаш услишена од Севс: τὸν δὲ πατὴρ ὀλοφύρατο δάκρυ χέοντα, νεῦσε δὲ οἱ λαὸν σόον ἔμμεναι οὐδ' ἀπολέσθαι – а Севс му се смилувал нему: мигна, от' војската цела ќе остане жива и здрава (8.245–246). Употребен е императивот во 2 л. еднина – **ἐπικρήηνον** – од глаголот **ἐπικραίνω** со значење *исполнувам*.

Hom. II. 8.236–244	
<p>Ζεῦ πάτερ, ἧ ῥά τιν' ἦδη ὑπερμενέων βασιλῆων τῆδ' ἀτη ἄσασα καὶ μιν μέγα κύδος ἀπηύρα; οὐ μὲν δὴ ποτέ φημι τεὸν περικαλλέα βωμόν νῆϊ πολυκλήϊδι παρελθέμεν ἐνθάδε ἔρρων, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσι βωῶν δημόν καὶ μηρί' ἔκηα ἰέμενος Τροίην εὐτείχεον ἔξαλαπάσαι. ἀλλὰ Ζεῦ τότε πέρ μοι ἐπικρήνηνον ἔελδωρ: αὐτοὺς δὴ περ ἔασον ὑπεκφυγέειν καὶ ἀλύξαι, μηδ' οὕτω Τρώεσσιν ἔα δάμνασθαι Ἀχαιοῦς.</p>	<p>Дали си некого, Севсе, од храбрите кралеви веќе вака го заслепил ти и од голема слава го лишил? Уште не сум минал јас со многуседниот кораб покрај прекрасните твои жртвеници вамо скитајќи, без да ти паљам кај сите од говеда сало и бутој, пожелувајќи да Троја со здравите сидој ја земам. Но исполни ми ја, Севсе, ти овдека жељбата мене, или остави нè бар да се спасиме отстапувајќи, нито на Тројците давај, д' Ахајците сега ги свладаат.</p>
<p>1. Повик/обраќање до Севс. 2. Потсетување за жртвите што ги принесувал секогаш кога ќе поминел покрај неговите жртвеници. 3. Барање да ги избави од ситуацијата во којашто се нашле.</p>	

Х ПЕСНА (Рапсодија Капа)

Во десеттата песна постојат две молитвени обраќања. По својата содржина се сложени бидејќи ги имаат елементите од две предложени структури. Двете обраќања ѝ се упатени на Атена. Во првото Одисеј ја потсетува дека веќе му помогнала, ветува дека нема тоа да го заборави. Неговата молитва е најавена со глагол во 3 л. еднина, имперфект – **ἦρᾶτο** – од глаголот **ἀράομαι** со значење *се молам*: χαῖρε δὲ τῶι ὄρνιθ' Ὀδυσσεύς, ἦρᾶτο δ' Ἀθήνηι – *Радосен с' добриот знак Одисеј је се молел н' Атена* (10.277). Во молитвата се употребени два императиви: **κλύθι** и **δός**.

Hom. II. 10.278–282	
<p>ἴκλυθι μιν αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, ἧ τέ μοι αἰεὶ ἐν πάντεσσι πόνοισι παρίστασαι, οὐδέ σε λήθω κινύμενος: νῦν αὖτε μάλιστα με φίλαι Ἀθήνη, δός δὲ πάλιν ἐπὶ νῆας εὐκλείας ἀφικέσθαι ῥέξαντας μέγα ἔργον, ὃ κε Τρώεσσι μελήσῃ.</p>	<p>Почуј ме, чедо на Севса, на ајгидоносецот, мене, што си ми помогла везден во труд, не ќе т' изумам тебе, кај и да одам, Атено, почести ме најмногу сега, дај со корабите назад да стигнеме сосема славни, дело да свршиме велјо, за Тројците јад да ги јаде.</p>
<p>1. Повик/обраќање до божицата Атена. 2. Потсетување дека често му помага. 3. Ветување дека нема тоа да го заборави. 4. Барање да ги почести со слава и победа</p>	

Второто молитвено обраќање содржи подетално потсетување и ветување. Диомед ја потсетува на помошта што му ја пружила на неговиот татко Тидеј. Потоа следи барањето, а на крајот е ветувањето дека ќе ѝ принесе жртва. Во стихот што му претходи на молитвеното обраќање е употребен истиот облик во

3 л. еднина, имперфект – **ἤρᾱτο** – од глаголот **ἀράομαι**. Стихот гласи: δεύτερος αὐτ’ ἤρᾱτο βοῆν ἀγαθὸς Διομήδης – *Втор је се помоли пак Диомед, гласовитиот борец* (10.283). Императивните облици со кој Диомед му се обраќа на Севс се во аорист, 2 л. еднина – **κέκλυθι** од глаголот **κλύω**, **σπεῖό** од **ἔσπομαι** и **φύλασσε** од глаголот **φυλάσσω**.

Hom. II. 10.284–294	
Κέκλυθι νῦν καὶ ἐμεῖο, Διὸς τέκος, Ἀτρυτώνη· σπεῖό μοι ὡς ὅτε πατρὶ ἄμ’ ἔσπεο Τυδείϊ δίωι ἔς Θήβας, ὅτε τε πρὸ Ἀχαιῶν ἄγγελος ἦμει, τοὺς δ’ ἄρ’ ἐπ’ Ἀσωπῶι λίπε χαλκοχίτωνας Ἀχαιοὺς, αὐτὰρ ὁ μελίχιον μῦθον φέρε Καδμείοισιν κεῖσ’· ἀτὰρ ἄψ ἀπιὼν μάλα μέγμερα μῆσατο ἔργα σὺν σοί, διὰ θεά, ὅτε οἱ πρόφρασσα παρέεστης. ὡς νῦν μοι ἐθέλουσα παρίσταο καί με φύλασσε · σοὶ δ’ αὖ ἐγὼ ῥέξω βοῦν ἦνιν εὐρυμέτωπον, ἀδμήτην, ἦν οὐ πω ὑπὸ ζυγὸν ἦγαγεν ἀνήρ· τήν τοι ἐγὼ ῥέξω, χρυσὸν κέρασιν περιχεύας.	Почуј ме сега и мене, ти Севсово невино чедо! Следи ме, ко што Тидеј си го следела татко ми еднаш божествен в Теба, а јас пред Ахајците гласник сум одел. Туку ги оставил в Асоп Ахајците пансириносноци, за да им однесе тој на Кадмејците арен абер; а кога отишол назад, сторенија страшни си смисли со тебе, богињо дивна, што ти му помогна радо. Така ти сега и мене помагај ме радо и чувај! Зар ќе ти принесам јас широкочелна јуничка млада, којашто под јарем уште не ја впрегнал ниеден човек; ќе ти ја принесам јас и ќе опсипам рогој со злато
1. Повик/обраќање до божицата Атена. 2. Потсетување дека му помогнала на татко му Тидеј. 3. Барање да му помогне и нему и да го чува. 4. Ветување дека ќе ѝ принесе жртва.	

XV ПЕСНА (Рапсодија Омикрон)

Во петнаесеттата песна издвоивме едно молитвено обраќање. Борбата сè уште се води пред самите кораби на Ахајците, и постои опасност да бидат запалени од страна на Тројанците. Нестор со испружени раце кон небото му се молел на Севс да ги спаси. Употребени се облиците – **ἠύχετόωντο** – во 3 л. множина, медиопасивен имперфект од глаголот **εὐχετάομαι** и – **ἠύχετο** – од глаголот **εὐχομαι** во 3 л. множина: χειρὰς ἀνίσχοντες μεγάλ’ **ἠύχετόωντο** ἕκαστος· Νέστωρ αὐτε μάλιστα Γερήνιος, οὖρος Ἀχαιῶν, **ἠύχετο**, χειρ’ ὀρέγων εἰς οὐρανὸν ἀστερόεντα – *секој на глас им се молел со рацете кренати в небо, најмногу пак ахајскиот штит, Герењанинот Нестор, кон кај свезденото небо со испружени раце се молел* (15.369–371). Императивниот облик е **μνήσαι**, 2 л. од глаголот **μυμήσκω**.

Hom. II. 15.372–376	
Ζεῦ πάτερ εἴ ποτέ τίς τοι ἐν Ἄργεϊ περ πολυπύρῳ ἢ βοῶς ἢ οἶος κατὰ πίονα μηρία καίων εὐχετο νοστήσαι, σὺ δ’ ὑπέσχεο καὶ κατένευσας, τῶν μνήσαι καὶ ἄμνον Ὀλύμπιε νηλεές ἦμαρ, μηδ’ οὕτω Τρώεσσιν ἔα δάμνασθαι Ἀχαιοὺς.	Оче мој Севсе, ак’ некој во Арг житородниот тебе масни ти бутови палел од говедо или од овен, за да се врати молејќи, а ти си му ветил и мигнал, спомни си ти, Олимпјанине, пак и тргни им го денот црн на Ахајците сега, да Тројците ниф не ги сотрат.

1. **Повик/обраќање** до богот Севс.
2. **Потсетување** на жртвите што му се принесувани.
3. **Барање** да им помогне да ги одбијат Тројанците што дошле до ахајските кораби

XVI ПЕСНА (Рапсодија Пи)

Двете молитвени обраќања во шеснаесеттата песна се сложени и подолги во однос на претходните. Првото е поврзано со Ахил и Патрокло. Патрокло го измолува оружјето од Ахил и така престорен успева да ги одбие Тројанците од корабите што веќе почнале да горат. Ахил гледајќи во небото му се молеа на Севс за својот мил Патрокло. Молитвата е најавена со обликот во 3 л. еднина – **ηῦχετ'** – во индикатив, медиопасивен имперфект од глаголот **εὔχομαι**: **ηῦχετ'** ἔπειτα στὰς μέσῳι ἔρκεϊ, λείβε δὲ οἶνον οὐρανὸν εἰσανιδῶν, Δία δ' οὐ λάθε τερπικέρανον – *Сетне сред ограда стапил молејќи се, леел, и вино кон небо погледнувајќи и грмникот Севс спомнувајќи* (16.231–232). Императивниот облик со кој е изговорена молитвата е во 2 л. еднина – **ἐπικρήηνον** – од глаголот **ἐπικραίνω**.

Hom. II. 16.233–248

Ζεῦ ἄνα Δαδωναίε Πελασγικὲ τηλόθι ναίων
 Δαδώνης μεδέων δυσχεμέρου, ἀμφὶ δὲ Σελλοί
 σοὶ ναίουσ' ὑποφῆται ἀνιπτόποδες χαμαιεῦναι,
 ἡμὲν δὴ ποτ' ἐμὸν ἔπος ἔκλυες εὐξαμένοιο,
 τίμησας μὲν ἐμέ, μέγα δ' ἴψαο λαὸν Ἀχαιῶν,
 ἦδ' ἔτι καὶ νῦν μοι τόδ' **ἐπικρήηνον ἐέλδωρ**:
 αὐτὸς μὲν γὰρ ἐγὼ μενέω νηῶν ἐν ἀγῶνι,
 ἀλλ' ἔταρον πέμπω πολέσιν μετὰ Μυρμιδόνεσσι
 μάρνασθαι: τῷ κῦδος ἄμα πρόες εὐρύοπα Ζεῦ,
 θάρσυνον δὲ οἱ ἦτορ ἐνὶ φρεσίν, ὄφρα καὶ Ἐκτωρ
 εἴσεται ἢ ῥα καὶ οἷος ἐπίστηται πολεμίζειν
 ἡμέτερος θεράπων, ἦ οἱ τότε χεῖρες ἄαπτοι
 μαίνονθ', ὅπποτ' ἐγὼ περ ἴω μετὰ μῶλον Ἄρηος.
 αὐτὰρ ἐπεὶ κ' ἀπὸ ναῦφι μάχην ἐνοπὴν τε δίηται,
 ἀσκηθῆς μοι ἔπειτα θεὰς ἐπὶ νῆας ἴκοιτο
 τεύχεσσι τε ξὺν πᾶσι καὶ ἀγχεμάχοις ἐτάροισιν.

Додонски царе ти, Севсе пелазгиски, скраја што седиш
 и во Додона студената царуваш; кај тебе седат
 бајачи Сели, што лежат со непрани на земји носе,
 ак' си ми послушал еднаш ти збор, кога јас сум те молеа,
 та си ме почестил мене, а војската ахајска казнил,
 ај **исполни ми ја** сега и оваа **желба** ти моја:
 пак да се воздржам јас кај корабите од оваа битка,
 со Мирмидонци многу да г' испратам другарот в борба.
 Нему ти, грмниче Севсе, подели му заедно слава,
 и во неговото срце ти бестрашност влеј, да и Хектор
 разбере дека и другарот наш знае сам да се бие,
 дали ќе беснеат толку и пак непобедните раце
 негови, кога и јас во арејската врева ќе влезам.
 Штом од корабите пак ќе ја избрка бојната врева,
 Патрокло пак да ми дојде неповреден в брзите бродој
 со сè оружјето светло и своите другари бојни.

1. **Повик/обраќање** до богот Севс.
2. **Потсетување** на помошта што веќе ја имал од Севс.
3. **Барање** да му даде сила да се воздржи и од оваа битка, да го заштити Патрокло и неповреден да го врати назад.

Второто молитвено обраќање е од страна на Главк, кој заедно со Сарпедон бил врховен војсководец на Ликијците. Сарпедон бил најдобриот јунак веднаш по Хектор. Тој загинал во борбата против Патрокло. Борбата се водела околу неговото тело. Главк, со ранета рака и големи болки му се помолил на Аполон да му даде

сила, да му ја ублажи раната за да може и тој да ја повика ликиската дружина, и заедно да се борат околу мртвото тело на Сарпедон. Молитвеното обраќање е подолго, но не е сложено по структурата. За Главковата молитва е употребен партицип на презентот од глаголот – **εὐχομαι: εὐχόμενος** δ' ἄρα εἶπεν ἐκφθόλωι Ἀπόλλωνι – *Вака молејќи се рекол на далекуметец, Аполон* (16.513). Барањето е со императивите – **κλῦθι** од глаголот **κλύω** и **ἄκεσσαι** во 2 л. од глаголот **ἀκέομαι**.

Hom. II. 16.514–526	
<p>κλῦθι ἄναξ ὅς που Λυκίης ἐν πίονι δήμῳ εἷς ἢ ἐνὶ Τροίῃ: δύνασαι δὲ σὺ πάντοσ' ἀκούειν ἀνέρι κηδομένῳ, ὡς νῦν ἐμὲ κῆδος ἰκάνει. ἔλκος μὲν γὰρ ἔχω τότε καρτερόν, ἀμφὶ δέ μοι χεῖρ ὀξεῖης ὀδύνησιν ἐλήλαται, οὐδέ μοι αἷμα τερσῆναι δύναται, βαρῦθει δέ μοι ἄμος ὑπ' αὐτοῦ: ἔγχος δ' οὐ δύναμαι σχεῖν ἔμπεδον, οὐδὲ μάχεσθαι ἐλθῶν δυσμενέεσσιν. ἀνήρ δ' ὠριστος ὄλωλε Σαρπηδῶν Διὸς υἱός: ὁ δ' οὐ οὐ παίδος ἀμύνει. ἀλλὰ σὺ πέρ μοι ἄναξ τότε καρτερόν ἔλκος ἄκεσσαι, κοίμησον δ' ὀδύνας, δὸς δὲ κράτος, ὄφρ' ἑτάροισι κεκλόμενος Λυκίοισιν ἐποτρύνῳ πολεμίζειν, αὐτός τ' ἀμφὶ νέκυι κατατεθηῶτι μάχωμαι.</p>	<p>Послушај, цару, што негде во плодната ликијска земја живееш или во Троја, а секаде можеш да чуеш маж ако страда, ко сега што невоља мене ме нашла. Зашто јас претешка рана сум задобил; раката мене цела од љутите бољки ме допекла, не може мене да ми се исуши крвта, и од неа рамо ми тежи: не можам јас нито копје да задржам цврсто ни против душмани битка да бијам. Најдобриот јунак ни падна, синот на Севс Сарпедон: не г' одбранил оној ни синот. Туку, ај цару, бар ти испери ми ја љутава рана, и ублажи ми го болот и окрепа дај, да ја бодрам својата ликијска дружба викајќи ја в бој да се бие, околу мртвиот труп пак и самиот јас да се борам.</p>

XVII ПЕСНА (Рапсодија Ро)

Во седумнаесеттата песна се води борбата околу убиениот Патрокло во која најмногу се истакнал Менелаж. Ајант, кој иако се уверил дека Севс им помага на Тројанците и сите стрели ги врти кон Ахајците, сепак му се обраќа за помош. Ајант сакал да испрати некого што ќе му каже на Ахил дека Патрокло е мртов. Меѓутоа, силниот облак од прав не му дозволувал да види каде се Ахајците. Затоа со кратка молитва му се обратил на Севс и го замолил да го разведри воздухот да можат да се видат еден со друг. Севс се растажил и го растерал облакот и маглата, сонцето светнало и боиштето се покажало. Молитвеното обраќање не е предочено со споменатите глаголи, но го содржи императивот **δός**.

Hom. II. 17.645–647	
<p>Ζεῦ πάτερ ἀλλὰ σὺ ρῦσαι ὑπ' ἠέρος υἱας Ἀχαιῶν, ποίησον δ' αἶθρον, δὸς δ' ὀφθαλμοῖσιν ἰδέσθαι: ἐν δὲ φάει καὶ ὄλεσον, ἐπεὶ νύ τοι εὐαδεν οὕτως.</p>	<p>Туку од облакот, ти, оче Севс, ахајските синој спаси ги, разведри воздух и дај да ги видиме с' очи! И во виделина убиј, штом помило така ти било.</p>

XXIII ПЕСНА (Рапсодија Пси)

Во дваесет и третата песна Ахил приредува натпревари во чест на загиналиот Патрокло. Одисеј бара од божицата Атена да му помогне и да му даде

сила во нозете, но не затоа што е во опасност или треба да му помогне на некој друг, туку поради наградата што сака да ја освои. Молитвеното обраќање, иако е кратко, сепак ги содржи двата елементи на предложената структура. Во стихот што му претходи на обраќањето е употребен обликот во 3 л. еднина – **ἤϋχετο** – во индикатив, медиопасивен имперфект од глаголот **εϋχομαι**: *ἀλλ' ὅτε δὴ πύματον τέλεον δρόμον, αὐτίκ' Ὀδυσσεύς ἤϋχετ' Ἀθηναίῃι γλαυκώπιδι ὄν κατὰ θυμόν* – *А Одисеј, кога веќе последниот круг го минуваа, вчас ѝ се помолил в умот на сјајнооката Атена* (23.768). Императивот е со обликот **κλύθι**.

Hom. II. 23.770	
κλύθι θεά, ἀγαθή μοι ἐπίρροθος ἐλθέ ποδοῖν.	Почуј ме, божице добра, помогни ги мојве нозе!

XXIV ПЕСНА (Рапсодија Омега)

Во последната песна има едно молитвено обраќање на кралот Пријам до Севс. Во својот гнев Ахил го тормози мртвото тело на Хектор. Пријам одлучил да појде до ахајските шатори, да даде откуп и да го измоли телото на својот син. Хекаба, неговата жена, го советува прво да му се помоли на Севс и да побара знак од него. Ако не го добие знакот, тоа значи дека не треба да оди кај Ахил. Пријам ја послушува, погледнал кон небото и му се помолил на Севс. Молитвата ги има двата елементи од предложената структура. Употребен е обликот во 3 л. еднина – **ἤϋχετο** – во индикатив, медиопасивен имперфект од глаголот **εϋχομαι**: *νιψάμενος δὲ κύπελλον ἐδέξατο ἥς ἀλόχοιο. ἤϋχετ' ἔπειτα στὰς μέσῳι ἔρκεϊ, λείβε δὲ οἶνον* – *Пријам се измил и примил од својата сопруга крондир; после сред плотот стоејќи се помолил, вино одлевајќи* (24.305–306). Молителот се обраќа со императивот во 2 л. еднина – **δός**.

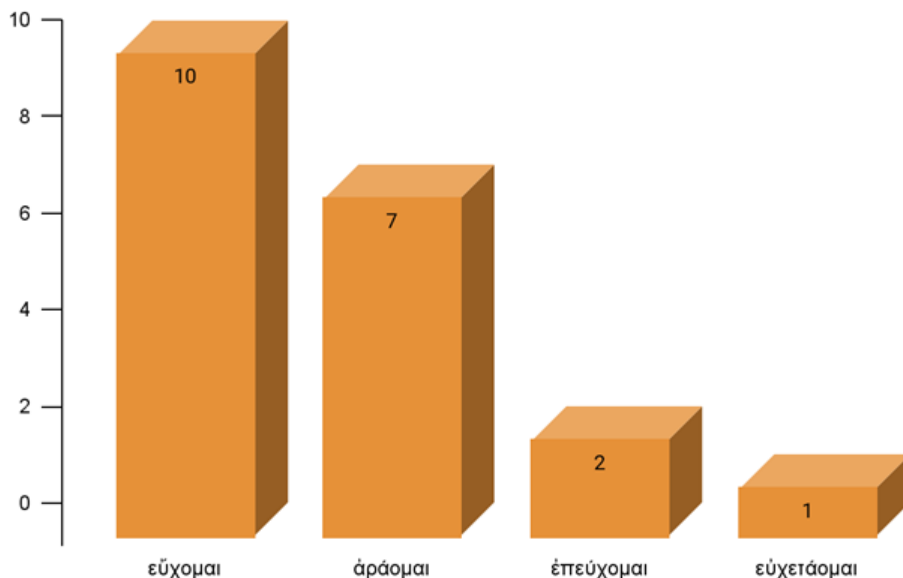
Hom. II. 24.308–313	
‘Ζεῦ πάτερ Ἴδηθεν μεδέων κύδιστε μέγιστε δός μ' ἐς Ἀχιλλῆος φίλον ἐλθεῖν ἢ δ' ἐλεινόν, πέμψον δ' οἰωνόν ταχὺν ἄγγελον, ὅς τε σοὶ αὐτῷ φίλτατος οἰωνῶν, καὶ εὐ κράτος ἐστὶ μέγιστον, δεξιόν, ὄφρα μιν αὐτὸς ἐν ὀφθαλμοῖσι νοήσας τῷ πίσυνος ἐπὶ νῆας ἴω Δαναῶν ταχυπῶλων.	Оче мој Севсе, од Ида господару, славен и велик, дај да до чадорот дојдам од Ахила милостив смирен! гласникот брз за доказ прати ми го, што ти е тебе најмил од знаците баш и најголема сила што има, десен, да самиот јас си го догледам, уверен в него ќ' идам до лагите јас на Данајците, коњици брзи.

Заклучок I

Од 20 молитвени обраќања во *Илијадата* што се анализирани преку предложена структура, 11 се составени од два елемента (обраќање и барање), 7 (6 + 1) од три елемента (обраќање, потсетување/ветување, барање) и две молитвени обраќања ги содржат четирите елементи на структурата (обраќање, потсетување, барање и ветување).

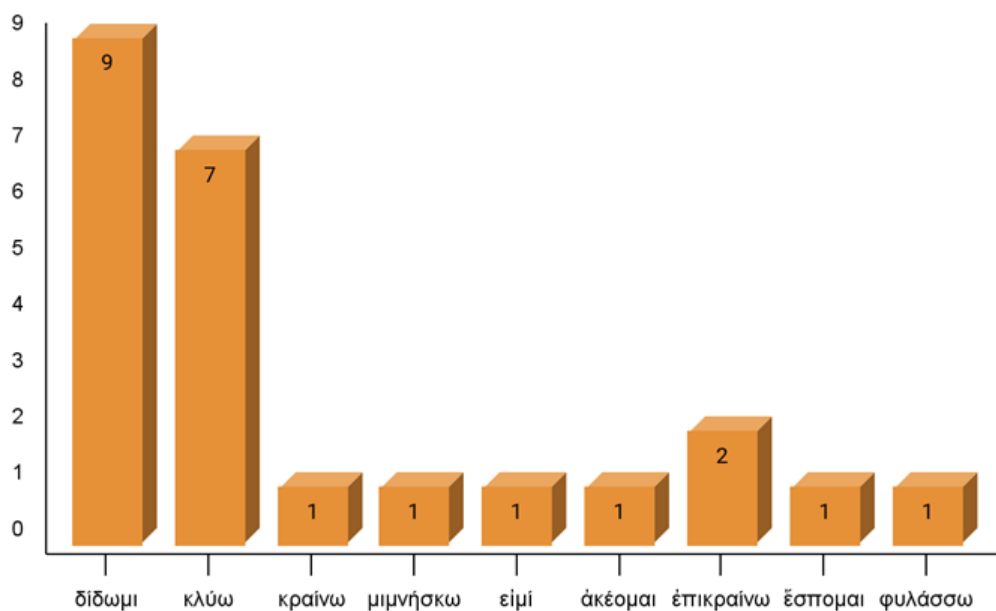
	КРАТКИ – ЕДНОСТАВНИ	ДОЛГИ – СЛОЖЕНИ		
	Содржат два елемента	Содржат три елемента		Содржат четири елемента
Структура	1.Обраќање 2. Барање	1. Обраќање 2. Потсетување 3. Барање	1. Обраќање 2. Барање 3. Ветување	1. Обраќање 2. Потсетување 3. Барање 4. Ветување
Место во <i>Илијадата</i>	Г, 276–280 Г, 298–301 Г, 320–323 Г, 351–354 Z, 476–478 H, 179–180 H, 202–205 П, 514–526 P, 645–647 Ψ, 770 Ω, 308–313	A, 37–42 A, 451–456 E, 115–120 Θ, 236–244 O, 372–376 Π, 233–248	Z, 305–311	K, 278–282 K, 284–294
Вкупно	11	6	1	2

Облиците со кои најчесто се најавува или предочува молитвата се глаголи со значење се молам. Најмногу се застапени формите од глаголот *εὐχομαι*. Овој глагол е употребен 10 пати; глаголот *ἀράομαι* – 7 пати, глаголот *ἐπεύχομαι* – 2 пати и глаголот *εὐχετάομαι* – само еднаш.

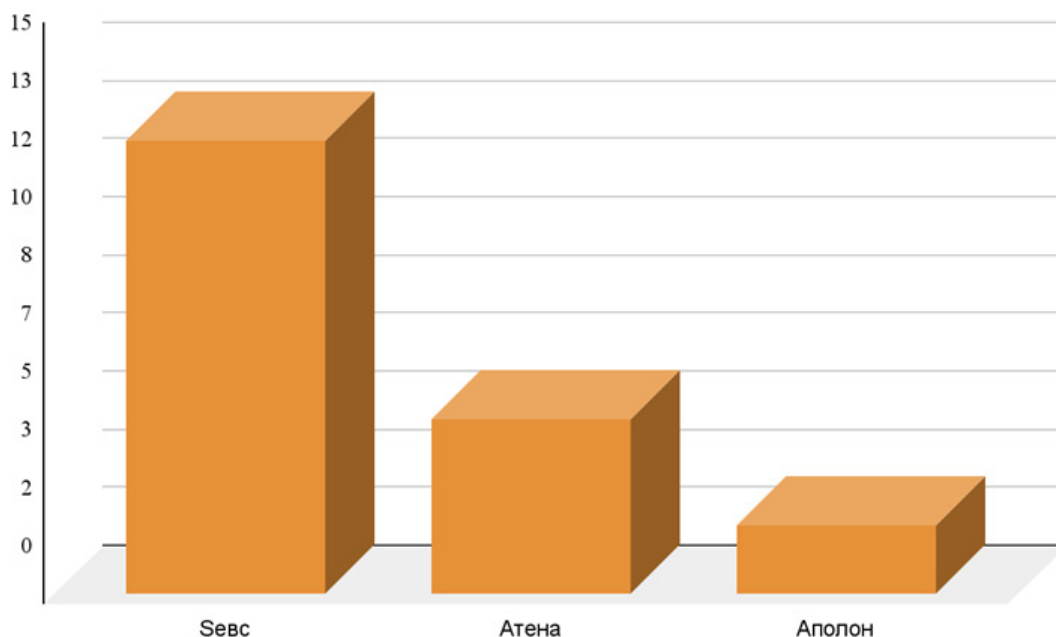
Графикон бр. 3: Бројчена застапеност на глаголите со кои се предочува молитвата

Најчестите императивни облици со кои молителот се обраќа до божеството се од глаголот **δίδωμι**, кој е употребен 9 пати, императиви од **κλύω** се среќаваат 7 пати и 2 пати се појавуваат императивните облици од **ἐπικραίνω**. Императивите од другите глаголи се употребени по еднаш.

Графикон бр. 4: Употреба на глаголи во императив

Имајќи ги предвид молитвените обраќања што ги издвоивме во Илијада, молителите му се обраќаат на Севс 13 пати, на Атена 5 пати и на Аполон 2 пати.

Графикон бр. 4.1

II. Анализа и структура на разговорните обраќања во Илијада

Разговорните обраќања немаат барање. Молителите ги покажуваат своите емоции, незадоволството од боговите и од нивното непомагање во потребните ситуации. Прераскажуваат настан, потсетуваат дека очекувале поинаков исход. Во *Илијадата* издвојуваме 5 разговорни обраќања. Од молитвените обраќања ги разликуваме по содржината, структурата и употребата на глаголските облици. Разговорните обраќања **немаат императив**, но се сепак упатени кон Севс со иста инвокација како во молитвените. Во стиховите што им претходат, со глагол што има значење се помоли, најавено е само едно разговорно обраќање. Другите се најавени со глаголи на говорење (**verba dicendi**). Структурата на разговорните обраќања ја разгледувавме преку два елемента, од кои првиот елемент повик/обраќање, како што веќе напоменавме, е заеднички и непроменлив за сите обраќања во *Илијадата*. Ја одредивме следната структура:

1. Повик/обраќање
2. Прераскажување – желба, покажување на незадоволство или осуда/критика.

II ПЕСНА (Рапсодија Бета)

Разговорните обраќања започнуваат во втората песна. Силниот Агамемнон му се обраќа на Севс. Негова желба е што побрзо да ја совлада Троја и да го убие Хектор. Неговото обраќање е најавено со стихот: βούην δὲ περιστήσαντο καὶ οὐλοχύτας ἀνέλοντο: τοῖσιν δ' εὐχόμενος μετέφη κρείων Ἀγαμέμνων – *Зедоа јачмен за жртва и околу бикот застаана. Сред ниџ молејќи се рече великиот цар Агамемнон (2.410).*

Во изразот **εὐχόμενος μετέφη** партиципот **εὐχόμενος** потекнува од глаголот **εὐχομαι**, глагол што е карактеристичен за предочување на молитвените обраќања, а **μετέφη** потекнува од глаголот **μετάφημι** (*verbum dicendi*) со значење *молејќи се рече*.

Hom. II. 2.412–418

Ζεὺ κύδιστε μέγιστε, κελαινεφές, αἰθέρι ναίων,
μὴ πρὶν ἐπ' ἠέλιον δύναι καὶ ἐπὶ κνέφας ἔλθειν,
πρὶν με κατὰ πρηγὲς βαλέειν Πριάμοιο μέλαθρον
αἰθαλόεν, προῆσαι δὲ πυρὸς δηϊοῖο θύρετρα,
Ἐκτόρεον δὲ χιτῶνα περὶ στήθεσσι δαΐξαι
χαλκῶι ῥωγαλέον· πολέες δ' ἄμφ' αὐτὸν ἑταῖροι
πρηγέες ἐν κονίησιν ὁδᾶξ λαζοῖατο γαῖαν.

Пресветли сесилни Севсе, облачнице, в етер што седиш;
еј да би не зашло сонце и не дошол побргу мракот,
пред да го соборам ничкум високиот Пријамов дворец,
исчаден сиот, и с огон живојарен запаљам порти,
околу градите пак да му расечам риза на Хектор
и да ја раскинам сета со камата, а околу него
мнозина паднати в праф со забите земја да гризат.

III ПЕСНА (Рапсодија Гама)

Разговорното обраќање во третата песна следи по неуслишената молитва од претходните стихови кога Менелај побарал од Севс да му помогне да го совлада Александар Парис. Во тој двобој не успеал бидејќи се вмешала Афродита и го спасила Александар. Во својата лутина, Менелај луто му се обраќа на Севс и му се жали дека му се скршил мечот. Ова разговорно обраќање е поврзано со молитвеното обраќање во претходните стихови (види стих 351–354). Глаголскиот облик **ᾠμῶξεν**, во 3 л. индикатив, аорист од глаголот **οἰμῶζω**, кој го вбројуваме во глаголите на говорот, Петрушевски го превел со *офна*: δ' ᾠμῶξεν ἰδὼν εἰς οὐρανὸν εὐρύν – *Синот Атрејев офна и погледа в ширното небо (3.364).*

Hom. II. 3.365–368

Ζεὺ πάτερ, οὐ τις σεῖο θεῶν ὀλωότερος ἄλλος.
ἦ τ' ἐφάμην τεῖσασθαι Ἀλέξανδρον κακότητος·
νῦν δέ μοι ἐν χεῖρεσσιν ἄγη ξίφος, ἐκ δέ μοι ἔγχος
ἦϊχθη παλάμηφιν ἐτώσιον, οὐδ' ἐδάμασσα.

Посвиреп од тебе нема сред бозите, оче мој Севсе!
Јас Александра го казниф, сум помислил токмо, за злото;
туку во рацете сега ми с' искрши мечот, а мојот
цилит од дланките в пусто ми одлета без да го свладам.

ХII ПЕСНА (Рапсодија Ми)

Асиј, еден од највидните Тројанци, синот на Хиртак, ранет во двете бедра, му се обраќа на Севс со навреда, разочаран што ахајските јунаци успеале да го одбијат нивниот напад: *δή ῥα τότε ὤμωξέν τε καὶ ὦ πεπλήγεται μηρῷ Ἄσιος Ὑρτακίδης, καὶ ἀλαστήσας ἔπος ἠῦδα – Тога бил погоден веќе во обете бедра и јакнал синот на Хиртака Асиј, вчас очаен продумал дума* (12.162–163). Разговорното обраќање е предочено со обликот во 3 л. еднина – **ἠῦδα** – имперфект од глаголот **αὐδάω**.

Hom. II. 12.164–172

Ζεῦ πάτερ, ἦ ῥά νυ καὶ σὺ φιλοψευδῆς ἐτέτυξο
πάγχυ μάλ'· οὐ γὰρ ἐγώ γ' ἐφάμην ἥρωας Ἀχαιοὺς
σχίσειν ἡμέτερόν γε μένος καὶ χεῖρας ἀάπτους.
οἱ δ', ὥς τε σφήκες μέσον αἰόλοι ἢ μέλισσαι
οἰκία ποιήσονται ὀδῶν ἐπι παιπαλοέσση,
οὐδ' ἀπολείπουσιν κοῖλον δόμον, ἀλλὰ μένοντες
ἄνδρας θηρητήρας ἀμύνονται περὶ τέκνων,
ὥς οἶδ' οὐκ ἐθέλουσι πυλάων καὶ δὴ ἔόντε
χάσασθαι, πρὶν γ' ἢ κατακτάμεν ἢ ἀλῶναι.

Оче ој Севсе, и ти веќе лаж си се направил голем,
зашто не сум мислел јас дек' ахајските јунаци сега
нашиот бес ќе го запрат и непобедливите раце;
тие пак слични на оси извиени среде иљ пчели,
што си ги прават на каменит пат седелата свои
и својот издлабен дом не г' оставаат, туку ги чекаат
мажите, на лов што одат, и своите чеда ги бранат;
така и тие, и ако се два, од портите нејќат
д' отстапат, пред да дочекаат смрт или в пленство да паднат.

ХIII ПЕСНА (Рапсодија Ни)

Разговорното обраќање кон Севс е дел од поголема целина каде што Менелај прво им се обраќа на Тројанците, а потоа на Севс, окривувајќи го за нивната неправедност и ненаситност од војна. На крајот на обраќањето е употребен глаголот на говорење во стихот: *ὥς εἰπὼν τὰ μὲν ἔντε' ἀπὸ χροῶς αἰματόεντα – Вака велејќи крвавата одора вчас му ја свлекол* (13.640). Обликот – **εἰπὼν** – е партицип од глаголот **λέγω**.

Hom. II. 13.631–639

Ζεῦ πάτερ, ἦ τέ σέ φασι περὶ φρένας ἔμμεναι ἄλλων
ἀνδρῶν ἢ δὲ θεῶν· σέο δ' ἔκ τάδε πάντα πέλονται,
οἷον δὴ ἄνδρεςσι χαρίζεται ὕβριστήσιν,
Τρωσίν, τῶν μένος αἰὲν ἀτάσθαλον, οὐδὲ δύνανται
φυλόπιδος κορέσασθαι ὁμοῖοιο πτολέμοιο.
πάντων μὲν κόρος ἐστὶ, καὶ ὕπνου καὶ φιλότητος
μολπῆς τε γλυκερῆς καὶ ἀμύμονος ὀρηθμοῖο-
τῶν πέρ τις καὶ μάλλον ἐέλδεται ἐξ ἔρον εἶναι
ἢ πολέμου. Τρῶες δὲ μάχης ἀκόρητοι ἔασιν.

Оче мој Севсе, те викаат најмен тебе од сите
мажи и бесмртни бози, тук' од тебе ова е сето,
от' им угодуваш ти на безочните Тројанци везден,
што им е срцето сосем неправедно, не можат заре
да се изнаситат тие од војната тешка за сите.
Зашто се наоѓа ситка од сè, и од сон и од љубов,
и од беспрекорно оро и убава преслатка песна,
секој зар повеќе сака да насити срце со тоа,
одшто со војна; но Тројците в бој се неуморни везден.

XXI ПЕСНА (Рапсодија Фи)

Во дваесет и првата песна Ахил Πηλεΐδης δ' ὤμωξεν ἰδὼν εἰς οὐρανὸν εὐρύν – *Синот Пелејев пак офнал, кон ширното небо гледајќи* (21.272). Неговото незадоволство е насочено и кон неговата мајка Тетида. Зборовите на Ахил се услишени од боговите, и веќе во следните стихови читаме дека утехата му е испратена⁶. Глаголот на говорење е употребен по обраќањето, во стиховите: ὡς φάτο· τῶι δὲ μάλ' ὦκα Ποσειδάων καὶ Ἀθήνη στήτην ἐγγὺς ἰόντε, δέμας δ' ἄνδρεσσιν ἔϊκτην – *Вака тој рекол, а тога за час Посејдон и Атена му се приближиле нему, во сè прилегајќи на луѓе* (21.284–285). Глаголскиот облик **φάτο** е 3 л. еднина од глаголот **φημί** што значи *говорам*.

Hom. II. 21.273–283	
<p>Ζεῦ πάτερ, ὡς οὐ τίς με θεῶν ἐλεεινὸν ὑπέστη ἐκ ποταμοῖο σαῶσαι· ἔπειτα δὲ καὶ τι πάθοιμι. ἄλλος δ' οὐ τίς μοι τόσον αἰτιος Οὐρανόωνων, ἀλλὰ φίλη μήτηρ, ἣ με ψεύδεσσιν ἔθελεγεν· ἦ μ' ἔφατο Τρώων ὑπὸ τείχεϊ θωρηκτάων λαϊψηροῖς ὀλέεσθαι Ἀπόλλωνος βελέεσσιν. ὡς μ' ὄφελ' Ἐκτωρ κτεῖναι, ὅς ἐνθάδε γ' ἔτραφ' ἄριστος· τῷ κ' ἀγαθὸς μὲν ἔπεφν', ἀγαθὸν δὲ κεν ἐξενάριξεν· νῦν δέ με λευγαλέωι θανάτῳι εἴμαρτο ἀλῶναι, ἐρχθέντ' ἐν μεγάλῳι ποταμῳι, ὡς παῖδα συφορβόν, ὄν ῥά τ' ἔναυλος ἀποέρσηι χειμῶνι περῶντα.</p>	<p>Оче мој Севсе, как' никој не се нашол меѓу богојте, да ме од реката спаси, та зло нека после ме снајде. Не ми е крив никој друг од небесните богови толку, колку премилата мајка, што мене ме хранела с' лаги; кога ми казала дека ќе м' убиел мене Аполон с' оние пребрзи стрели под тврдиот тројански бедем. Кам' да ме убиел Хектор, најхрабриот овдешен борец; зашт' ќе ме убиел јунак и соголел од себе појак. Туку ми судено било, да смрт мене грозна ме грабне, затворен в голема река, ко некакво свињарче младо, што се обидува в зиме, да премине поројна река.</p>

Заклучок II

Разговорните обраќања во епот *Илијада* се 5 на број. Во нив се употребени глаголи на зборување со кои е предочено или појаснето (претходно или после) разговорното обраќање. Глаголот εὔχομαι е употребен само еднаш, и тоа во служба на глаголот μετάφημι молејќи се рече. Другите глаголи се: οἰμῶζω – зборувам гласно, αὐδάω – зборувам, λέγω – говорам, φημί – *велем*.

РАЗГОВОРНИ ОБРАЌАЊА		
1. Обраќање до божеството 2. Прераскажување – желба	1. Обраќање до божеството 2. Прераскажување – покажување на незадоволство	1. Обраќање до божеството 2. Прераскажување – осуда или критика
Hom. II. 2.412–418	Hom. II. 3.365–368 Hom. II. 21.273–283	Hom. II. 13.631–639 Hom. II. 12.164–172
1	2	2

⁶ Види: *Илијада* 21.288–297.

III. Анализа и структура на молитвените обраќања во четирите евангелија на Новиот завет

Во четирите евангелија на Новиот завет има 9 молитвени обраќања. За разлика од молитвените обраќања во *Илијада*, овие обраќања се кратки. Содржински се разликуваат во надвременоста и употребливи се за навек. Анализата се состои од издвојување на глаголите што ја најавуваат молитвата и на глаголите што се во императив. Молитвените обраќања се од страна на Исус до Бога Отецот, со исклучок на две молитви, една на митарот, а друга на фарисејот. Молитвата „Оче наш“ се повторува двапати. Молитвените обраќања имаат најмалку два елементи од утврдената структура:

1. Повик/обраќање
2. Пофалба/воздигнување/потсетување
3. Молба.

Во Евангелието според Матеј издвоивме две молитвени обраќања. Исус ги поучува своите апостоли како да се молат споменувајќи ги многубошците, кои, според него, употребуваат многу зборови во своите молитви: Προσευχόμενοι δὲ μὴ βατταλογήσητε ὡσπερ οἱ ἔθνικοί, δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογία αὐτῶν εἰσακουσθήσονται – *Кога се молите, не говорете многу како незнабошците, зашто тие мислат дека за своите многу зборови ќе бидат услышени* (Матеј 6.7). А потоа велејќи: Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς – *Туку молете се вака* (Матеј 6.9) ги поучува на молитвата што се нарекува Господова молитва. Оваа молитва има посебно значење. Присутна е и во Евангелието според Лука по Исусовите зборови: Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε – *кога се молите, говорете* (Лука 11.2). Молитвата го содржи основното начело во христијанството, а тоа е простување на гревовите.

Императивни облици употребени во барањата се: 3 л. императив пасив – ἀγιασθήτω – од ἀγιάζω, 3 л. императив актив – ἐλθάτω – од ἔρχομαι, 3 л. императив пасив – γενηθήτω – од глаголот γίγνομαι, 2 л. императив актив – δός – од δίδωμι, 2 л. императив актив – ἄφες – од глаголот ἀφίημι, 2 л. императив – ῥύσαι – од глаголот ῥύομαι.

Матеј 6.9–13	
Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς: Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς: Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον: καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν: καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.	Оче наш, Кој си на небесата, да се свети името Твое; да дојде царството Твое; да биде волјата Твоја, како на небото, така и на земјата; лебот наш насушен дај ни го денес; и прости ни ги долговите наши, како што им ги проштavamo и ние на нашите должници; и не нè воведи во искушение, но избави нè од лукавиот

1. Повик/обраќање
2. Молба.
3. Пофалба и воздигнување

Второто молитвено обраќање е предочено со глаголот – **προσεύχομαι** – во реченицата: καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων – *И како се пооддалечи малку, падна ничкум; се молеше и говореше* (Матеј 26.39). Императивен облик е – **παρελθάτω** – 3 л. еднина од глаголот **παρέρχομαι** со значење *поминувам*.

Матеј 26.39

Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστιν, παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο: πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σύ.	Оче Мој, ако е можно, нека Ме одмине оваа чаша; но не како Јас што сакам, туку како Ти.
--	--

Во Евангелието според Марко издвоивме едно молитвено обраќање. Стиховите што ѝ претходат на молитвата го содржат глаголот – **προσηύχετο** – во 3 л. еднина, индикатив, имперфект од **προσεύχομαι**: καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσήχετο ἵνα εἰ δυνατόν ἐστιν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, καὶ ἔλεγεν – *И штом се оддалечи малку, падна на земја и се молеше, за да Го одмине оној час, ако е можно* (Марко 14.35). Барањето е со глаголот **παράφέρω** во индикатив на аористот во 3 л. еднина.

Марко 14.36

Ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι: παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ: ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ.	Ава, Оче! Сè е можно за Тебе; отклони ја од Мене оваа чаша; но не како Јас што сакам, туку како – Ти.
--	--

Во Евангелието според Лука издвоивме четири молитвени обраќања. Сите четири се кратки, со двата основни елементи од структурата: обраќање и барање. Прво обраќање е молитвата „Оче наш“ чија содржина и структура се скоро идентични со содржината и структурата во Евангелието според Матеј⁴.

Второто молитвено обраќање не е изговорено од Христос, како што се претходно издвоените. Митникот повикува со **Боже**. Обраќањето не е предочено со глагол што има значење *се молам*, туку со партицип од глаголот **λέγω**: ὁ δὲ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἠθέλεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπάραι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτε τὸ στήθος ἑαυτοῦ λέγων – *А митникот стоеше оддалеку; не смееше дури и очите да ги подигне кон небото, туку се удираше в гради и велеше* (Лука 18.13). Императивниот облик го вбројува ова кратко обраќање во молитвените. Употребено е 2 л. – **ἰλάσθητί** – од глаголот **ἰλάσκομαι** со значење *се смилостивувам, имам милост*.

⁴ Види анализа на молитвените обраќања во Евангелието според Матеј.

Лука 18.13	
Ὁ θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.	Боже, биди милостив спрема мене грешниот!

Во третото молитвено обраќање Исус се моли за поинаков исход, но сепак смирено ја прифаќа волјата на Бога. Молитвата е предочена со реченицата: καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θείσ τὰ γόνατα προσήυχετο λέγων – *И Он се одвои од нив, колку камен што може да се фрли, на преклони колена и се молеше* (Лука 22.41). Употребен е глаголскиот облик – **προσήυχετο** – во 3 л. еднина, имперфект од глаголот **προσεύχομαι** со значење *се молам*. Императивен облик е – **γινέσθω** – во 3 л. од глаголот **γίγνομαι** со значење *настанувам, бивам*.

Лука 22.42	
Πάτερ, εἰ βούλει παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ: πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω .	Оче, кога би сакал да Ме одмине оваа чаша! Но нека не биде Мојата волја, туку Твојата!

Во четвртото молитвено обраќање кратката молитва е најавена со глагол на говорење: ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν – *А Исус рече* (Лука 23.34). Императивен облик е – **ἄφες** – 2 л. еднина од глаголот **ἀφίημι** со значење *разрешувам, простувам*.

Лука 23.34	
Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσιν.	Оче, прости им, оти не знаат што прават!

Во Евангелието според Јован има две молитвени обраќања. Првото е кратко по содржина, со два основни делови од структурата. Предочено е со реченица што не содржи глагол со значење *се молам*: ἡ ψυχὴ μου τετάρακται, καὶ τί εἶπω – *Душата сега Ми се нажали, и што да кажам?* (Јован 12.27). Императивни облици со кои е изговорено барањето се – **σῶσόν** – од глаголот **σώζω** со значење *спасувам* и – **δόξασόν** – од глаголот **δοξάζω** со значење *прославувам*.

Јован 12.27	
Πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην. Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα.	Оче, избави Ме од овој час! Но, заради тоа и дојдов на овој час. Оче, прослави го името Свое!

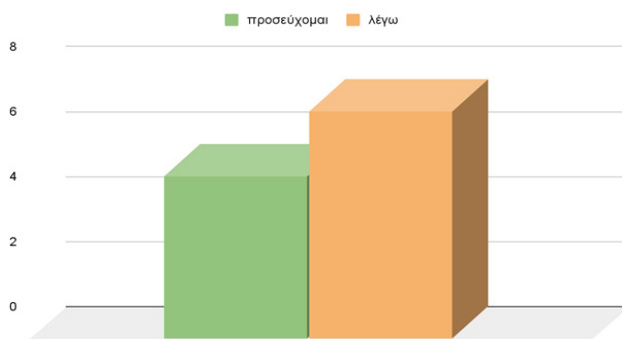
Второто молитвено обраќање во Евангелието според Јован е сложено, долго обраќање на Исус, кој како првосвештеник се обраќа и се моли за себеси, за своите ученици, за заедницата. Обраќањето е цела 17 глава. Наречено е Првосвештеничка молитва. Во својата структура ги има трите елементи на молитвените обраќања,

а истовремено има делови што можат да се издвојат како разговорни обраќања. Од целата молитва ги издвоивме карактеристичните делови. Реченицата што ѝ претходи не содржи глагол со значење *се молам*. Употребен е глаголот **εἶπον** со значење *говорам*. Токму затоа, целото обраќање е молитвено и разговорно: Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν – *Ова го кажа Исус, па ги подигна очите Свои кон небото и рече* (Јован 17.1).

Јован 17	
Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα: [2] δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ὁ υἱὸς δοξάσῃ σέ, καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσει αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον.	Оче, дојде часот: прослави Го Својот Син, за да Те прослави и Синот Твој, како што си Му дал власт над секое тело, та преку сè што си Му дал, да им даде живот вечен.
1. Обраќање/повик 2. Молба Императивен облик е δόξασόν од глаголот δοξάζω .	
[4] ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον τελειώσας ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω	Јас Те прославив на Земјата; го извршив делото, што си Ми го дал да го извршам.
3. Потсетување	
[5] καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί.	И сега, прослави Ме Ти, Оче, во Тебе Самиот, со славата што ја имав во Тебе, уште светот пред да настане.
[9] Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ: οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσιν,	Јас за нив се молам; не се молам за сиот свет, туку за оние што си Ми ги дал, зашто се Твои.
[17] ἀγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ: ὁ λόγος ὁ σὸς ἀληθείᾳ ἐστί.	Освети ги со Својата вистина. Твоето слово е вистина.
Императивен облик, покрај δόξασόν , е и обликот ἀγίασον од глаголот ἀγιάζω со значење <i>осветлувам</i> .	

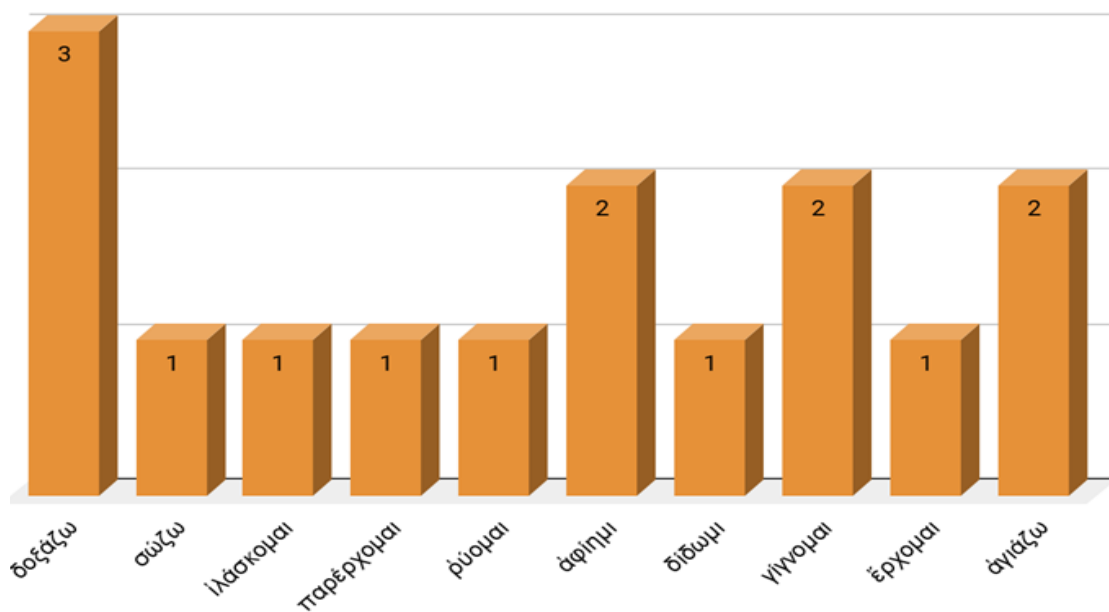
Заклучок III

Сите молитвени обраќања, освен Оче наш и Првосвештеничката молитва, се едноставни, кратки, составени од два елементи на предложената структура. Обраќањата се од страна на Исус кон Бога Отецот, со исклучок на молитвата од митникот. За разлика од молитвените обраќања во *Илијада*, предочени се со два глагола: **προσεύχομαι** и **λέγω**, при што во поголем број е застапен глаголот на говорење. Според зборовите на Исус посведочени во Евангелието според Лука, им вели: *Όταν προσεύχησθε, λέγετε – Кога се молите, говорете* (Лука 11.2).

Графикон бр. 5

Императивните облици се од 10 различни глаголи што се употребени по еднаш или по двапати, со исклучок на **δοξάζω** со значење прославувам што е употребен 3 пати.

Графикон бр. 6

IV. Анализа и структура на разговорните обраќања во четирите евангелија на Новиот завет

Разговорните обраќања во четирите евангелија не содржат молитвен дел, но сепак недвосмислено ја покажуваат верата на молителот и потребата да му се обрати на Создателот. Тие се кратки, едноставни. Содржат два елемента од предложената структура, од кои вториот елемент се разликува по содржината:

1. Повик/обраќање
2. Пофалба, славословие или прашање.

Во Евангелието според Матеј има две разговорни обраќања. Во првото, Исус славослови и му се заблагодарува на Отецот. Предочено е со реченица каде што е употребен глагол на говорење – εἶπεν – од глаголот εἶπον: Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν – *Во тоа време, откако продолжи Исус, рече* (Матеј 11.25).

Матеј 11.25	
Ἐξομολογούμαι σοι, πάτερ κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις:	Те прославувам, Оче, Господи на небото и на земјата, оти си го сокрил тоа од мудрите и разумните, и си го открил на младенците

Второто разговорно обраќање е кратко прашање што Исус му го поставува на Бога. Предочено е со 3 л. во аорист – ἐβόησεν – од глаголот βοάω што значи *викам (гласно)* и со партиципот – λέγων – од глаголот λέγω во реченицата: περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων – *а околу деветтиот час извика Исус со висок глас и рече* (Матеј 27.46).

Матеј 27.46	
Θεέ μου θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;	Боже Мој, Боже Мој, зошто Си Ме оставил?

Истото обраќање, со истиот глаголски облик и слична содржина постои и во Евангелието според Марко на кое му претходи реченицата καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ – *И во деветтиот час Исус извика гласно, велејќи* (Марко 15.34).

Марко 15.34	
“Ἐλωὶ ἐλωὶ λαμὰ σαβαχθανεῖ;” ὃ ἐστὶν μεθερμηνευόμενον “Ὁ θεός μου [ὁ θεός μου], εἰς τί ἐγκατέλιπές με;”	„Елои, Елои, Лама савахтани?“ А тоа значи: „Боже Мој, Боже Мој, зошто си Ме оставил?“

Во Евангелието според Лука разгледаваме три разговорни обраќања. Првото е славословие на Исус кон Бога Отецот. Предочено е со реченицата што го содржи глаголот – **εἶπον** – во аорист: Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ εἶπεν – *Во тој час се возрадува Исус во духот и рече (Лука 10.21).*

Лука 10.21	
Ἐξομολογοῦμαι σοι, πάτερ κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου.	Те прославувам, Оче, Господи на небото и на земјата, оти си го сокрил ова од мудрите и разумните, а си го открил на простите. Така е, оти таква беше волјата Твоја.

Второто разговорно обраќање во Евангелието според Лука го изговара фарисејот. Иако е употребен глаголот **προσεύχομαι** со значење *се молам*, според содржината, обраќањето е разговорно бидејќи нема барање, а има благодареење: ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν **προσηύχето** – *Кога застапа, фарисејот вака се молеше во себе (Лука 18.11).*

Лука 18.11–12	
Ὁ θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμι ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης: [12] νηστεύω δις τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατεύω πάντα ὅσα κτῶμαι.	Боже, Ти благодарам што не сум како другите луѓе: разбојници, несправедливи, прељубодејци, или како овој митник. Поставам двапати во седмицата, давам десеток од сè што придобивам.

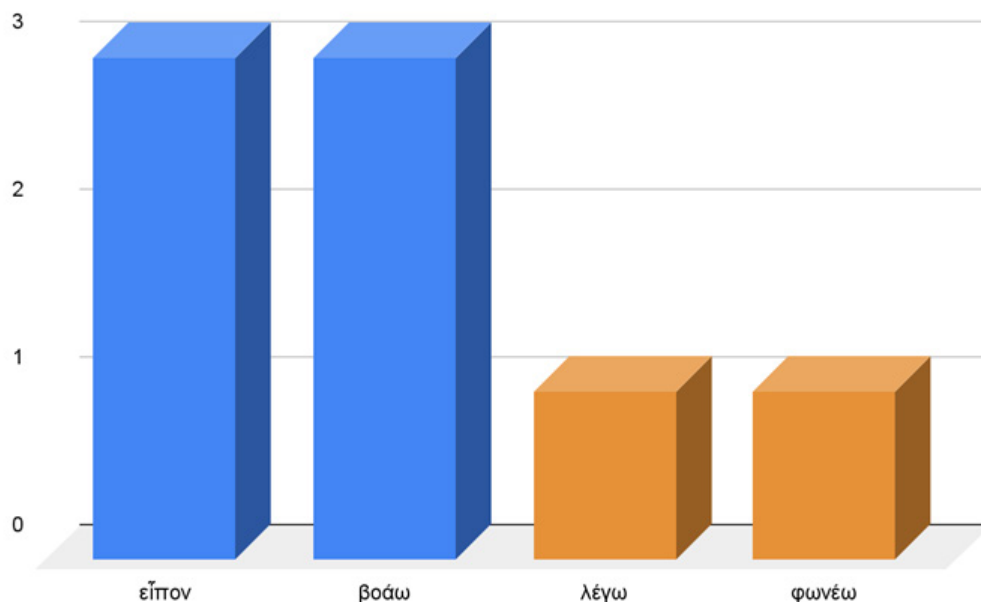
Третото разговорно обраќање ја покажува немерливата вера на Исус Христос во Бога Отецот, предочена со глагол на говорење – **εἶπον** – и партицип на аористот – **φωνήσας** – од глаголот **φωνέω** во реченицата: καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν – *А Исус извика гласно и рече (Лука 23.46).*

Лука 23.46	
Πάτερ, “εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου.”	Оче, во Твои раце Го предавам Својот дух!

Заклучок IV

Разговорните обраќања се најавени со глаголи на зборување, со исклучок на едно предочување со глаголот *προσεύχομαι*. Глаголот *εἶπον* е употребен 3 пати, *βοάω* е употребен 2 пати, глаголите *λέγω* и *φωνέω* се употребени по еднаш, во партиципски облик.

Епилог

Сумирајќи ги сите заклучоци од поединечната анализа на обраќањата, сумирајќи ги добиените резултати, дојдовме до следните податоци за кои се надеваме дека се добра основа за понатамошните истражувања:

1. Имајќи ги предвид двете споменати дела, структурата на обраќањата до боговите го задржала својот основен облик почнувајќи од хомерскиот свет до современиците на Христос. Заеднички елемент на сите анализирани обраќања е **повикот/обраќањето**⁵.

– Во сите обраќања до Севс како врховен бог, повикот *Πάτερ* е употребен **13 пати**.

– Обраќањата во четирите евангелија започнуваат со *Πάτερ* **10 пати**.

---

⁵ Ја издвојуваме Првосвештеничката молитва каде што постојат сите три елементи од предложената структура. Во неа е присутно и потсетување и барање реципрочитет: *Јас Те прославив на Земјата; го извршив делото, што си Ми го дал да го извршам. И сега, прослави Ме Ти, Оче, во Тебе Самиот, со славата што ја имав во Тебе, уште светот пред да настане* (Јован 17.4–5).

– Повикот *Ὁ θεός* во евангелијата е застапен 4 пати, од кои 3 пати во разговорните обраќања, а еднаш во молитвените. Во *Илијадата* ваквиот повик е најчесто упатен до Аполон.

Овој таканаречен синовски повик *Πάτερ* е карактеристичен затоа што молителите од двете дела го признаваат својот создател и имаат личносен однос со него. И покрај големата временска дистанца помеѓу двете дела, овој елемент **останал непроменет**.

Молбата/барањето е изречено со глаголи во императив во сите молитвени обраќања во *Илијадата* и во четирите евангелија. Исклучок се три молитвени обраќања во *Илијадата* каде што отсуствува глагол во императив⁶.

Структурниот елемент **потсетување** е присутен во шест молитвени обраќања во *Илијадата*⁷ и во едно молитвено обраќање во четирите евангелија⁸.

Структурниот елемент **ветување** е присутен во три молитвени обраќања во *Илијадата*⁹, а во молитвените обраќања во евангелијата отсуствува.

Што се однесува до должината на молитвите во евангелијата, со исклучок на молитвата „Оче наш“ (Матеј 6.9–13) и Првосвештеничката молитва (Јован 17), сите други обраќања се кратки, согласно со поуката што им ја упатил Исус, а ја има во Евангелието според Матеј¹⁰. Обраќањата во *Илијадата* се подолги и избобилуваат со детали¹¹.

2. Постои разлика во епитетите што божествата ги имаат наспроти епитетите на Бог Отецот. Во *Илијадата*, епитетите се најчесто во функција на хексаметрите¹². Во евангелијата, наспроти епитетите *единствен* и *вистински*, застапени се присвојните заменки *мој* и *наш*.

3. Глаголите со кои се предочува или се најавува обраќањето се застапени во сите издвоени обраќања во овој труд. Во молитвените обраќања во *Илијада*, најзастапени се глаголите *εὔχομαι* и *ἀράομαι*. Во молитвените обраќања во четирите евангелија, употребени се глаголите *προσεύχομαι* и *λέγω*. Разговорните обраќања во *Илијада* и во четирите евангелија се предочени, најавени, со глаголи на зборување (*verba dicendi*).

---

⁶ Ном. II. 3.298–301; Ном. II. 5.115–120; Ном. II. 7.179–180.

⁷ Ном. II. 1.37–42; Ном. II. 1.451–456; Ном. II. 5.115–120; Ном. II. 8.236–244; Ном. II. 15.372–376; Ном. II. 16.233–248.

⁸ Јован 17.4.

⁹ Ном. II. 10.278–282; 10.284–294; 6.305–311.

¹⁰ Види Свето евангелие според Матеј 6.7.

¹¹ Во контекст на деталните описи, во *Илијада* се евидентни и стиховите што покажуваат дека молитвата е услышена: Ном. II. 2.420; Ном. II. 5.122; Ном. II. 8.247–250; Ном. II. 16.528–529; Ном. II. 23.772; Ном. II. 24.315–320.

¹² Кај Хомер напоредно егзистираат „семантички празните“ и „уметнички осмислените“ епитети, традиционалните („скаменети“) и значенски преосмислените. Митевски (2001), 69.

4. Содржински молитвите се различни, ама не непремостливо. Раздвоени со временска и културна дистанца, разбирливо е што молителите од делата што се предмет на овој труд имале различна содржина во обраќањето кон боговите (Бога). Тргувајќи од незанемарливиот фактор дека молителите во епот *Илијада* вината за своите грешки најчесто ја припишувале на вишите сили, поточно на Севсовите ќерки¹³, станува појасно зошто отсуствува чувството на грешност. Тие во своите обраќања кон боговите не го потенцираат ниту го покажуваат покајанието. Во четирите евангелија акцентот е врз личното покајание за сторените гревови и врз отфрлањето на малверието. Молителите од хомерскиот свет не бараат прошка затоа што нивните барања не се резултат на морално испитување на совеста. Се обраќаат до боговите условени од моменталната потреба. Очигледно е дека боговите на кои им се молат им ја допуштаат слободата на обраќање, што е сепак показател на блискоста помеѓу човекот и боговите, и таа блискост допушта да се побара што било¹⁴.

---

¹³ Во деветтата песна од *Илијада*, по предлог на Нестор, Агамемнон праќа група гласници, на чело со Одисеј, кои треба да разговараат со Ахил, да му пренесат дека Агамемнон се кае, да му однесат дарови и да го умолат да се предомисли и да продолжи со борбата. Еден од гласниците е Фојник, од чии зборови дознаваме дека боговите се милостиви и праведни кога некој ќе згреши и ќе го погази светиот закон. Тие сепак се смилостивуваат со молитви, темјан, жртви и кадеж (9.496–500). Севсовите ќерки, Молитвите, во преводот на Михаил Д. Петрушевски се преведени како Покајнички. Молитвите одат по Заблудата или Гревот, што е исто така Севсова ќерка. Спомната е и во деветнаесеттата песна, како најстара ќерка на Севс, наречена Ата, која ги заслепува сите и *низ човечките глави си врви лесно*. Луѓето ги заблудува и ги наведува на грев, а потоа ги прогонува поради истиот грев. Го измамила и самиот Севс, иако тој е прв меѓу луѓето и боговите. За разлика од Ата, која е *силна и здрава*, Молитвите се *куци, со збркано лице и шашливи в обете очи*. Чекорат загрижено бидејќи Заблудата е секогаш побрза од нив. Тие што ги почитуваат имаат полза бидејќи им ги исполнуваат барањата. А ако не ги почитуваат Молитвите, тогаш тие навредени го молат Севс на таквите да им ја прати Заблудата и за злото да им врати со казна.

¹⁴ Одисеј бара од Атена да му помогне да трча побрзо за да освои награда на натпреварите за време на погребот на Патрокло (*Илијада* 23.770).

Библиографија

I Примарна литература

Аристотел, *За поетиката*, Македонска книга, Скопје, 1979.

Свето писмо на Стариот и на Новиот завет, Македонска книга, Скопје, 1991.

Хомер, *Илијада*, препев, предговор, увод и објасненија Михаил Д. Петрушевски, Македонска книга, Скопје, 1982.

Homer, *Iliad, Homeri Opera in five volumes*, Oxford University Press, 1920, Perseus digital library, достапно на: <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.01.0133>.

Homerus, *Ilias*, recensuit M. L. West, Vol. I-II, Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana, B. G. Teubner, Stuttgart–Leipzig, 1998–2000.

The New testament in the original Greek, the text revised by Brooke Foss Westcott, D.D. Fenton John Anthony Hort, D.D., Harper & Brothers, Franklin Square, New York, 1885.

II Секундарна литература

Бордман, Ц., Грифин, Ц., Мари, О. (1999), *Оксфордска историја Грчке и хеленистичког света*, Клио, Београд.

Видовиќ, Ж. (1996), *Трагедија и литургија*, Византијско огледало, Ниш.

Митевски, В. (2001), *Античка епика: Хелада и Рим*, Матица македонска, Скопје.

Татакис, В. (1998), *Историја на византиската филозофија*, Култура, Скопје.

Beckmann, P. J. Th. (1932), *Das Gebet bei Homer*, Wurzburg.

Graf, F. (1991), 'Prayers in magic and religious ritual', in: Faraone, C. A. and Obbink, D. (eds.), *Magica Hiera: Ancient Greek Magic and Religion*, New York–Oxford, 188–213.

Lateiner, D. (1997), 'Homeric prayer', *Arethusa* 30.2, 241–272.

Lang, M. L. (1975), 'Reason and Purpose in Homeric Prayers', *The Classical World* 68.5, 309–314.

Mikalson, J. D. 1989, 'Unanswered Prayers in Greek Tragedy', *JHS* 109, 81–98.

Morrison, J. V. (1991), 'The Function and Context of Homeric Prayers: A Narrative Perspective', *Hermes* 119.2, 145–157.

Strittmatter, E. J. (1924–1925), 'Prayer in the Iliad and the Odyssey', *The Classical Weekly* 18.11–12, 83–87, 90–92.

Willcock, M. M. (1964), 'Mythological Paradeigma in the Iliad', *Classical Quarterly* 14, 141–154.

Von Fritz, K. (1945), 'Greek prayers', *Review of Religion* 10, 5–39.

Addressing Gods in the Iliad and Addressing God in the Gospels of Matthew, Mark, Luke and John (Structural Analysis)

SUMMARY

Predrag Radosavljevic

Secondary school „Nikola Tesla“, Boljevac, Republic of Serbia
predrag.radosavljevic@gmail.com

Lence Bumbaroska-Radosavljevic

Secondary school of nursing, Zajecar, Republic of Serbia
lence.bumbaroska@gmail.com

The assumption in this work is that the addresses to the gods in the Iliad contain the basic, initial structure that can also be found in the gospels of the New Testament. As initial information for starting this work was a sentence from the Acts of the Holy Apostles, where the Apostle Paul in his address to the Athenians refers to the words of the 'poetry writers' assuming that he thought 'Homer and Hesiod'. We started the analysis by separating the addresses to the gods, determining their structure, separating the verbs, and comparing their semantics. The questions that this paper tried to answer are: What is the numerical representation of prayer and conversational addresses in the mentioned works?; What is their structure?; What are the verbs with which addresses are announced or introduced?; What are the imperative verbs with which the supplicant expresses his need?; Is there a structural, terminological or content difference that would be an insurmountable wall between the addresses in the two works that are separated by time distance and belonging to gender and culture (religion)? We have also presented the results in a table with the intention of being a good basis for further analysis and comparison with other works.

The structure of the addresses to the gods kept its basic form starting from the Homeric world to the time of Apostles of Jesus Christ. Of course we did not overlook the fact that it was necessary to adjust the content of the structure to the time distance and the circumstances in which the petitioner lived and believed.

Key words: addressing gods, prayers, conversational addresses, Iliad, New Testament gospels